

ชีวิตนี้น้อยนัก

พระนิพนธ์
สมเด็จพระสังฆราชเจ้า
กรมหลวงวชิรญาณสังวร

ชีวิตนี้น้อยนัก

พระนิพนธ์

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณสังวร

พระราชทานเพลิงศพ

พระครูไพบูลย์ธรรมคุต (ไพบูลย์ คุตฺตธมฺโม)

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดธาตุทอง

ณ เมรุวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร

วันพุธที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๖

ชีวิตนี้น้อยนัก

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า
กรมหลวงวชิญาณสังวร

สถิติในการพิมพ์

พิมพ์ครั้งที่ ๑/๒๕๓๙	ไม่ปรากฏหลักฐาน		
พิมพ์ครั้งที่ ๒/๒๕๕๙	จำนวน	๑๐,๐๐๐	เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๓/๒๕๖๑	จำนวน	๑๐,๐๐๐	เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๔/๒๕๖๒	จำนวน	๒๐,๐๐๐	เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๕/๒๕๖๔	จำนวน	๒๐,๐๐๐	เล่ม

ชีวิตนี้น้อยนัก

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณสังวร

ชีวิตนี้น้อยนัก. พิมพ์ครั้งที่ 5

กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2564

52 หน้า

I. ชื่อเรื่อง,

ISBN 974-580-834-3

พิมพ์ครั้งที่ ๕/๒๕๖๔ จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย

คำปรารภ

หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนานั้น มีความลุ่มลึกเป็นหลายชั้นหลายระดับ ฉะนั้น จึงมีความเหมาะสมแก่คนทุกระดับ เพียงแต่ว่าแต่ละบุคคลจะต้องศึกษาทำความเข้าใจในหลักธรรมนั้นๆ ให้ชัดเจนถ่องแท้ แล้วน้อมนำมาปฏิบัติให้พอเหมาะแก่ภาวะของตนๆ จึงจะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง และการที่ผู้รับการสั่งสอนธรรมจะสามารถน้อมนำเอาพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมดังกล่าวแล้ว ผู้สอนธรรมนับว่ามีความสำคัญ เพราะหากผู้สอนไม่รู้จักเลือกสรรหลักธรรมนำมาสั่งสอนผู้คนได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง ผู้รับการสอนก็อาจจะไม่รู้ไม่เข้าใจในเรื่องที่สอน อันจะยังผลให้ไม่ได้รับประโยชน์จากคำสอนของพระพุทธศาสนาตามที่ควรจะเป็น

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร) ทรงเพียบพร้อมด้วยพระคุณลักษณะทั้ง ๒ ประการดังกล่าวมา คือทรงแตกฉานในพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาทั้งในด้านปริยัติและในด้านปฏิบัติ ทั้งทรงพระปรีชาในอันที่จะเลือกสรรเอาพระธรรมคำสอนนั้นๆ มาสั่งสอนสาธุชนได้อย่างพอเหมาะ ทั้งในเชิงอรรถะและพยัญชนะ เหมาะที่คนทุกระดับชั้นจะอ่านจะฟังและพินิจพิจารณาให้เกิดความเข้าใจ ดังจะเห็นได้ในบทพระนิพนธ์เรื่อง "ชีวิตนี้น้อยนัก" ที่กำลังอยู่ในมือของท่านนี้ เพราะทรงใช้ภาษาและสำนวนง่ายๆ แต่ได้สาระลึกซึ้ง ทั้งทรงเลือกสรรข้อธรรมที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนทั่วไปมาแสดงได้อย่างกะทัดรัด

จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทพระนิพนธ์ชุด "ชีวิตนี้น้อยนัก" นี้จักเพิ่มพลังและคุณค่าของชีวิตให้แก่ทุกท่านได้อย่างหนักแน่นและแจ่มกระจ่างยิ่งๆ ขึ้น

คำนำ

พระนิพนธ์เรื่องชีวิตนี้น้อยนักนี้ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ ๓ ตุลาคม ๒๕๓๙ ในชุดแสงส่องใจอันดับที่ ๑๐ โดยไม่มีชื่อเรื่องเฉพาะ ในการพิมพ์ครั้งต่อๆ มาจึงใช้ชื่อว่า ชีวิตนี้น้อยนักแต่สำคัญนัก ตามข้อความในเนื้อเรื่อง ต่อมาได้มีผู้จัดพิมพ์ขึ้นอีกหลายครั้ง ในการพิมพ์ครั้งต่อๆ มา บางทีผู้จัดพิมพ์เรียกชื่อให้สั้นเข้าเป็น ชีวิตนี้น้อยนักบ้าง ชีวิตนี้สำคัญนักบ้าง และโดยมากมักใช้ชื่อว่า ชีวิตนี้น้อยนัก จนเป็นที่ติดปากติดตาของคนทั่วไป

มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เห็นว่าพระนิพนธ์เรื่องนี้เป็นที่รู้จักและประทับใจของคนทั่วไปอย่างกว้างขวางอันแสดงให้เห็นถึงคุณค่าและคุณประโยชน์ของพระนิพนธ์เรื่องนี้ที่อำนวยผลดีแก่ประชาชน จึงเห็นควรที่จะจัดพิมพ์เผยแพร่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้อำนวยประโยชน์แก่ผู้ต้องการอ่านศึกษาและน้อมนำไปปฏิบัติให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตสืบๆ ไป

เนื่องจากในการจัดพิมพ์ครั้งต่อๆ มาได้มีผู้ดัดแปลงและต่อเติมให้ต่างไปจากฉบับพิมพ์ครั้งแรก ตามความประสงค์ของผู้จัดพิมพ์หลายรูปแบบ ฉะนั้น ในการพิมพ์ครั้งนี้ จึงยึดตามฉบับพิมพ์ครั้งแรกเพื่อรักษาต้นฉบับเดิมไว้

มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย
มีนาคม ๒๕๖๔

ชีวิตนี้น้อยนัก

พุทธศาสนสุภาษิตบทหนึ่งกล่าวว่า

"อปฺปกญฺจิทํ ชีวิตมาหุ ธีรา - ปราชญ์กล่าวว่า ชีวิตนี้น้อยนัก"

ทุกชีวิต ไม่ว่าคนไม่ว่าสัตว์ มิได้มีเพียงเฉพาะชีวิตนี้ คือ มิได้มีเพียงชีวิตในชาตินี้ชาติเดียว แต่ทุกชีวิตมีทั้งชีวิตในชาติอดีตชีวิตในชาติปัจจุบัน และชีวิตในชาติอนาคต "ชีวิตนี้น้อยนัก" หมายถึงชีวิตในชาติปัจจุบันน้อยนัก สั้นนัก

ชีวิตคืออายุ ชีวิตในปัจจุบันชาติของแต่ละคน อย่างยืนนานที่สุดก็เกินร้อยปีได้ไม่เท่าไร ซึ่งก็ดูเหมือนเป็นอายุที่ไม่ยืนมากนัก แม้ไม่นำไปเปรียบกับชีวิตที่ต้องผ่านมาแล้วในอดีตที่นับชาติไม่ถ้วนนับปีไม่ได้ และชีวิตที่จะต้องเวียนวนเกิดตายต่อไปอีกในอนาคต ที่จะนับชาติไม่ถ้วนนับปีไม่ได้อีกเช่นกัน

ที่ปราชญ์ท่านว่า "ชีวิตนี้น้อยนัก" นั้น ท่านมุ่งให้เปรียบชีวิตนี้กับชีวิตในอดีตที่นับชาติไม่ถ้วน และชีวิตที่ในอนาคตที่จะนับชาติไม่ถ้วนอีกเช่นกัน สำหรับผู้ไม่ยิ่งด้วยปัญญา ไม่สามารถพาตนให้พ้นทุกข์สิ้นเชิงได้

ทุกชีวิตก่อนจะได้มาเป็นคนเป็นสัตว์อยู่ในปัจจุบันชาติต่างเป็นอะไรต่อมิอะไรมาแล้วมากมายแยก ออกไม่ได้ว่ามีกรรมดี

กรรมชั่วอะไรบ้าง ทำกรรมใดก่อน ทำกรรมใดหลัง ทั้งกรรมดีกรรมชั่วที่ทำไว้ในชาติอดีตทั้งหลาย ย่อมมากมายเกินกว่าที่ได้มากระทำในชาตินี้ในชีวิตนี้อย่างประมาณมิได้ และกรรมดีกรรมชั่วทั้งหลายเหล่านั้นย่อมให้ผลตรงตามเหตุทุกประการ แม้ว่าผลอาจจะไม่เกิดขึ้นพร้อมกันทุกสิ่งทุกอย่างและไม่อาจเรียงลำดับตามเหตุที่ได้กระทำแล้วก็ตาม แต่ผลทั้งหลายย่อมเกิดแน่ แม้เหตุได้กระทำแล้ว

เมื่อมีเหตุย่อมมีผล เมื่อทำเหตุย่อมได้รับผล และผลย่อมตรงตามเหตุเสมอ ผู้ใดทำผู้นั้นจักเป็นผู้ได้รับผลเที่ยงแท้แน่นอน

เมื่อใดกำลังมีความสุข ไม่ว่าผู้กำลังมีความสุขนั้นจะเป็นเราหรือเขา เมื่อนั้นพึงรู้ความจริงว่า เหตุดีที่ได้ทำไว้แน่กำลังให้ผล ผู้ทำเหตุดีนั้นกำลังเสวยผลแห่งเหตุนั้นอยู่ แม้ปุถุชนจะไม่สามารถหยั่งรู้ให้เห็นแจ้งได้ว่าทำเหตุดีหรือกรรมดีใดไว้ แต่ก็พึงรู้พึงมั่นใจว่าเหตุแห่งความสุขที่กำลังได้เสวยอยู่เป็นเหตุดีแน่เป็นกรรมดีแน่ผลดีเกิดแต่เหตุดีเท่านั้น ผลดีไม่มีเกิดแต่เหตุไม่ดีได้เลย

เมื่อใดกำลังมีความทุกข์ความเดือดร้อน ไม่ว่าผู้กำลังมีความทุกข์ความเดือดร้อนนั้นจะเป็นเราหรือเป็นเขา เมื่อนั้นพึงรู้ความจริงว่า เหตุไม่ดีที่ได้ทำไว้แน่กำลังให้ผล ผู้ทำเหตุไม่ดีนั้นกำลังเสวยผลแห่งเหตุนั้นอยู่ แม้ปุถุชนจะไม่สามารถหยั่งรู้ให้เห็น

แจ้งได้ว่าทำเหตุไม่ดีหรือกรรมไม่ดีใดไว้ แต่ก็พึงรู้พึงมั่นใจว่าเหตุแห่งความทุกข์ความเดือดร้อนที่กำลังได้เสวยอยู่ เป็นเหตุไม่ดีแน่ เป็นกรรมไม่ดีแน่ ผลไม่ดีเกิดแต่เหตุไม่ดีเท่านั้น ผลไม่ดีไม่มีเกิดแต่เหตุดีได้เลย

เมื่อใดมีความคิดว่า เราทำดีไม่ได้ดี หรือเขาทำดีไม่ได้ดี ก็พึงรู้ว่าเมื่อนั้นกำลังหลงคิดผิดจากความจริง กำลังเข้าใจผิดจากความจริง ทำดีต้องได้ดีเสมอ ไม่มียกเว้นด้วยเหตุผลใดทั้งสิ้น

เมื่อใดมีความคิดว่าเราทำไม่ดีแต่กลับได้ดี หรือเขาทำไม่ดีแต่กลับได้ดี ก็พึงรู้ว่าเมื่อนั้นกำลังหลงคิดผิดจากความจริง กำลังเข้าใจผิดจากความจริง ทำไม่ดีต้องได้ไม่ดีเสมอ ไม่มียกเว้นด้วยเหตุผลใดทั้งสิ้น

ชีวิตในชาตินี้ชาติเดียวย่อมน้อยนักเมื่อเปรียบกับชีวิตในอดีตชาติซึ่งนับจำนวนชาติหาถ้วนไม่ ดังนั้น กรรมคือการกระทำที่ทำในชีวิตนี้ในชาตินี้ชาติเดียวจึงน้อยนัก เมื่อเปรียบกับกรรมหรือการกระทำที่ทำไว้แล้วในอดีตชาติอันนับจำนวนชาติไม่ถ้วน

การเขียนหนังสือด้วยปากกาหรือดินสอลงบนกระดาษแผ่นเดียวนั้น เขียนลงครั้งแรกก็ย่อมอ่านออกง่าย อ่านเข้าใจได้ง่าย แต่ยิ่งเขียนทับเขียนซ้ำลงไปบนกระดาษแผ่นเดียวกันนั้น ตัวหนังสือย่อมจะทับกันยิ่งขึ้นทุกที การอ่านก็จะยิ่งอ่านยากขึ้นทุกทีจนถึงอ่านไม่ออกเลย ไม่เห็นเลยว่าเป็นตัวหนังสือ จะเห็นแต่รอย

หมึกหรือรอยดินสอทับกันไปทับกันมาเป็นสีสันเท่านั้น ให้เพียงรู้เท่านั้นว่าได้มีการเขียนลงบนกระดาษแผ่นนั้น หาอ่านรู้เรื่องไม่และหาอ่านรู้ได้ไม่ว่าเขียนอะไรก่อนเขียนอะไรหลัง นี้ฉันใด การทำกรรมหรือการทำดีทำชั่วก็ฉันนั้น ต่างได้ทำกันมานับภพนับชาติไม่ถ้วน ทับถมกันมายิ่งกว่าตัวหนังสือที่อ่านไม่ออก หารู้ไม่ว่าได้เขียนอะไรก่อนเขียนอะไรหลัง ทำกรรมใดไว้ก็ไม่รู้ไม่เห็น แยกไม่ออกว่า ทำกรรมใดก่อนทำกรรมใดหลัง ทำดีอะไรไว้บ้างทำไม่ดีอะไรไว้บ้าง มากน้อยหนักเบากว่ากันอย่างไร มาถึงชาตินี้ไม่รู้ด้วยกันทั้งสิ้น เป็นความซับซ้อนของกรรมที่แยกไม่ออก เช่นเดียวกับความซับซ้อนของตัวหนังสือที่เขียนทับกันไปทับกันมา

ความซับซ้อนของกรรมแตกต่างกับความซับซ้อนของตัวหนังสือ ตรงที่ตัวหนังสือนั้นเมื่อเขียนทับกันมากๆ ย่อมไม่มีทางรู้ว่าเขียนเรื่องดีหรือเรื่องไม่ดีอย่างไร แต่กรรมนั้นแม้ทำซับซ้อนมากเพียงไรก็มีทางรู้ว่าทำกรรมดีไว้มากน้อยเพียงไร หรือกรรมไม่ดีไว้มากน้อยเพียงไร โดยมีผลที่ปรากฏขึ้นของกรรมนั้นเองเป็นเครื่องช่วยแสดงให้เห็น

ชีวิตหรือชาตินี้ของทุกคนมีชาติกำเนิดไม่เหมือนกัน เป็นไทยก็มี จีนก็มี แขกก็มี ฝรั่งก็มี มีชาติตระกูลไม่เสมอกัน ตระกูลสูงก็มี ตระกูลต่ำก็มี มีสติปัญญาไม่ทัดเทียมกัน ฉลาดหลักแหลมก็มี โง่เขลาเบาปัญญาก็มี มีฐานะต่างระดับกัน ร่ำรวยก็มี ยากจนก็มี ความแตกต่างห่างกันนานาประการเหล่านี้ ล้วนเป็นเครื่องชี้

ให้ผู้เชื่อในกรรมและผลของกรรมเห็นความมีภพชาติในอดีตของแต่ละชีวิตในชาติปัจจุบัน เกิดมาต่างกันในชาตินี้ เพราะทำกรรมไว้ต่างกันในชาติอดีต

ความแตกต่างของชีวิตที่สำคัญที่สุด ที่แสดงให้เห็นอำนาจที่ใหญ่ยิ่งที่สุดของกรรม คือความได้ภพชาติของพรหมและเทพดาความได้ภพชาติของมนุษย์ กับความได้ภพชาติของสัตว์ เทวดาอาจเป็นมนุษย์ได้ เป็นสัตว์ได้ มนุษย์อาจไปเป็นเทวดา เป็นสัตว์ได้ และสัตว์ก็อาจไปเป็นเทวดาได้ เป็นมนุษย์ได้ ด้วยอำนาจที่ยิ่งใหญ่ของกรรมอันนำให้เกิด นี้เป็นความจริง ที่แม้จะเชื่อหรือไม่เชื่อ ความจริงนี้ก็ย่อมเป็นความจริงเสมอไปไม่มีอะไรจะเปลี่ยนแปลงให้ผิดไปจากความจริงได้ เชื่อหรือไม่เชื่อก็ควรกลัวอย่างหนึ่งคือกลัวการไม่ได้กลับมาเกิดเป็นคน ไม่ได้ไปเกิดเป็นเทวดา

เทวดามาถือภพชาติเป็นมนุษย์ เป็นที่ยอมเชื่อถือกันมากกว่าเทวดาจะไปเป็นอะไรอื่น จึงมีคำบอกเล่าหรือสันนิษฐานกันอยู่เสมอว่า ผู้นั้นผู้นี้เป็นเทวดามาเกิด ทั้งนี้ก็โดยสันนิษฐานจากความประณีตงดงามสูงส่งของผู้นั้นผู้นี้ บางรายก็มีพร้อมทุกประการ ทั้งชาติตระกูลที่สูง ฐานะที่ดี ผิวพรรณวรรณะที่งาม กิริยาวาจามารยาทที่สุภาพอ่อนโยน ไพเราะเรียบร้อย เฉลียวฉลาด บางผู้แม้ไม่งามพร้อมทุกประการดังกล่าว ก็ยังได้รับคำพรรณนาว่าเป็นเทวดานางฟ้ามาเกิด เพราะผิวพรรณมารยาท

งดงาม อ่อนโยน นุ่มนวล นี้ก็คือการยอมรับอยู่ลึกๆ ในใจของคนส่วนมากว่า เทวดามาเกิดเป็นมนุษย์ได้

เทวดามาเกิดเป็นมนุษย์ มีตัวอย่างสำคัญยิ่งที่พึงกล่าวถึงได้ เป็นที่ยอมรับทั่วไป โดยเฉพาะในหมู่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย นั่นคือสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า จากสวรรค์ชั้นดุสิตเสด็จลงโลกมนุษย์ประสูติเป็นพระสิทธัตถะราชกุมาร พระราชโอรสพระเจ้าสุทโธทนะกับพระนางสิริมหามายา

เรื่องหนึ่งในพระพุทธศาสนาที่รู้จักกันกว้างขวาง คือเรื่องของเทพธิดาเมขลา เทพธิดาองค์นี้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้พิทักษ์รักษามหาสมุทร มีหน้าที่คุ้มครองช่วยเหลือมนุษย์ที่ถือไตรสรณคมน์ มีศีลสมบูรณ์ ปฏิบัติชอบต่อมารดาบิดา พราหมณ์โพธิสัตว์เดินทางไปเรือแตกกลางมหาสมุทร พยายามว่ายเข้าฝั่งอยู่ถึง ๗วัน เทพธิดาเมขลาจึงแลเห็น ได้ไปแสดงตนต่อพระมหาสัตว์ทันที รับรองจะให้ทุกอย่างที่พระมหาสัตว์ปรารถนา และได้เนรมิตสิ่งที่พระมหาสัตว์ขอทุกอย่าง คือเรือทิพย์และแก้วแหวนเงินทองพระมหาสัตว์พ้นจากมหาสมุทร ได้บำเพ็ญทานรักษาศีลจนตลอดชีวิต ครั้นสิ้นชีวิตแล้วได้ไปบังเกิดในเมืองสวรรค์ พระมหาสัตว์ครั้งนั้นต่อมาคือพระพุทธเจ้า เทพธิดาเมขลาต่อมาคือพระอุบลวัณณาเถรี และผู้ดูแลช่วยเหลือพระมหาสัตว์ต่อมาคือพระอานนท์ นี้คือเทวดา ถือภพชาติเป็นมนุษย์ได้ อย่างน้อยก็ตามความเชื่อถือ จึงมีการเล่าเรื่องเทพธิดาเมขลาดังกล่าว

เทวดามาเกิดเป็นมนุษย์ได้ และมนุษย์ก็เกิดเป็นเทวดาได้ดังที่สมเด็จพระบรมศาสดาเมื่อประทับอยู่ ณ พระวิหารเชตวัน ได้ทรงนำเรื่องในอดีตมาสาธกว่า เมื่อทรงเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์หัวหน้าพ่อค้าเกวียน ได้ทรงซื้อสินค้าในนครพาราณสี บรรทุกเกวียนนำพ่อค้าจำนวนมากเดินทางไปในทางกันดาร เมื่อพบบ่อน้ำก็พากันขุดเพื่อให้มีน้ำดื่ม ได้พบรัตนะมากมายในบ่อนั้นพระโพธิสัตว์ทรงเตือนว่า ความโลภเป็นเหตุแห่งความพินาศ แต่ไม่มีผู้เชื่อฟัง พวกพ่อค้ายังขุดบ่อต่อไปไม่หยุด หวังจะได้รัตนะมากขึ้น บ่อนั้นเป็นบ่อที่อยู่ของพญานาค เมื่อถูกทำลายพญานาคก็โกรธ ใช้ลมจมูกเป่าพิษถูกพ่อค้าเสียชีวิตหมดทุกคน เหลือแต่พระโพธิสัตว์ที่มิได้ร่วมการขุดด้วย จึงได้รัตนะมากมายถึง ๗ เล่มเกวียน ท่านนำออกเป็นทาน และได้สมาทานศีลรักษาอุโบสถจนสิ้นชีวิต ได้ไปเกิดในสวรรค์ เป็นมนุษย์ผู้หนึ่งที่เกิดเป็นเทวดาได้

มนุษย์มีบุญกุศลและความดีพร้อมทั้งกายวาจาใจมากเพียงไร ก็จะเกิดเป็นเทวดาชั้นสูงได้เพียงนั้น คือสามารถขึ้นไปอยู่บนสวรรค์ชั้นสูงได้เมื่อละโลกนี้แล้ว

มนุษย์เกิดเป็นเทวดาได้และเกิดเป็นสัตว์ก็ได้ ในสมัยพุทธกาล ชายผู้หนึ่งโกรธแค้นรำคาญสุนัขตัวหนึ่งที่ติดตามอยู่ตลอดเวลา พระพุทธเจ้าทรงทราบ ก็ได้ตรัสแสดงให้รู้ว่า บิดาที่สิ้นไปแล้วนั้นมาเกิดเป็นสุนัขนั่น และได้ทรงให้พิสูจน์โดยบอก

ให้สุนัขนำไปหาที่ซ่อนทรัพย์ ซึ่งไม่มีผู้ใดรู้นอกจากผู้เป็นบิดาของชายผู้นั้นและสุนัขก็พาไปขุดพบสมบัติที่ฝังไว้ก่อนสิ้นชีวิตได้

สัตว์ไปเกิดเป็นเทวดาได้คงจะมีเป็นอันมาก มีเรื่องต่างๆ ในพระพุทธศาสนาที่เล่ากันสืบมา คือในสมัยพุทธกาล มีสัตว์ได้ยินเสียงพระท่านสวดมนต์ ก็ตั้งใจฟังโดยเคารพ ตายไปก็ได้ไปบังเกิดเป็นเทพบนสวรรค์ ด้วยอานุภาพของการให้ความเคารพในพระธรรมของพระพุทธเจ้า

สัตว์มาเกิดเป็นมนุษย์ได้ นี้ต้องเป็นที่เชื่อถืออยู่ลึกๆ ในจิตสำนึก จึงแม้เมื่อพบมนุษย์บางคนบางพวก ก็ได้มีการแสดงความรู้สึกจริงใจออกมาต่างๆ กัน เช่น ลิงมาเกิดแท้ๆ สัตว์นรกมาเกิดแน่ๆ ทั้งนี้ก็ด้วยเห็นจากหน้าตาท่าทางบ้าง กิริยามารยาทนิสัยใจคอความประพฤติบ้าง ซึ่งโดยมากผู้ที่พบเห็นด้วยกันก็จะมีความรู้สึกตรงกันดังกล่าว เป็นความรู้สึกที่เกิดจากความเชื่อนั่นเองว่า สัตว์มาเกิดเป็นมนุษย์ได้หรือมนุษย์เกิดมาจากสัตว์ได้

สมัยพุทธกาล มีเรื่องของพระภิกษุรูปหนึ่งมีจิตหวงห่วงผ้าสบงจีวรที่เพิ่งได้มาใหม่ ซักตากไว้บนราว มรณภาพไปขณะผ้านั้นยังไม่แห้ง จิตที่ผูกพันในผ้าสบงจีวรนั้นนำให้ไปเกิดเป็นตัวเล็นเล็กๆ เกาะติดอยู่กับผ้า พระภิกษุอีกรูปหนึ่งเห็นผ้าสบงจีวรนั้นไม่มีเจ้าของแล้ว ก็จะนำไปใช้ พระพุทธองค์ทรงทราบ ได้ทรงมีพระพุทธดำรัสห้าม ตรัสให้รอ เพราะพระภิกษุรูปนั้นจะสิ้นภพชาติของการเป็นเล็นในเวลาเพียงไม่กี่วัน ถ้านำสงบจีวรนั้นไป

ในขณะยังเป็นเล็นอยู่ ก็จะโกรธแค้น จะไม่ได้ไปเสวยผลแห่งกุศลกรรมที่ได้ประกอบกระทำไว้เป็นอันมาก นี้เป็นเรื่องหนึ่งที่ทรงรับรองว่า อำนาจจิตจะทำให้มนุษย์ไปเป็นสัตว์ได้

เทวดามาเกิดเป็นมนุษย์ได้ มนุษย์ไปเกิดเป็นเทวดาได้ เทวดามาเกิดเป็นสัตว์ได้ สัตว์เกิดเป็นเทวดาได้ มนุษย์เกิดเป็นสัตว์ได้และสัตว์ก็กลับเกิดเป็นมนุษย์ได้ อำนาจอันยิ่งใหญ่ของกรรมเท่านั้นที่ตกแต่งชีวิตให้เป็นไปได้อย่างไม่น่าเชื่อถึงเพียงนี้ กรรมจึงน่ากลัวจริงๆ น่าหนีให้พ้นอำนาจกรรมจริงๆ ทั้งกรรมในอดีตและกรรมในปัจจุบัน

กรรมอันเป็นเหตุนำให้เกิด คือชนกกรรม เป็นกรรมสุดท้ายก่อนชีวิตจะขาดจากภพภูมินี้ กรรมสุดท้ายหรือเรื่องสุดท้ายที่จิตผูกพันคิดถึงอยู่ คือชนกกรรมอันนำไปเกิด นึกถึงความดีที่เป็นบุญเป็นกุศลในขณะก่อนจะดับจิต จิตก็จะไปสู่สุคติ นำกายไปสุคติด้วยนึกถึงความไม่ดีที่เป็นบาปเป็นอกุศลในขณะก่อนจะดับจิต จิตก็จะไปสู่ทุคตินำกายไปทุคติด้วย

จิตที่ใกล้จะแตกดับนั้นปกติเป็นจิตที่อ่อนมาก ไม่มีกำลังที่จะต้านทานใดๆทั้งนั้น คุ้นเคยกับความรู้สึกใดเกี่ยวกับเรื่องใด ความรู้สึกนั้นเกี่ยวกับเรื่องนั้นก็จะเข้าครอบงำจิต มีอำนาจเหนือจิตทำให้จิตเมื่อใกล้ดับผูกพันอยู่กับความรู้สึกนั้นเกี่ยวกับเรื่องนั้น เมื่อจิตดับคือจากร่าง ก็จากไปพร้อมกับความรู้สึกนั้นเกี่ยวกับเรื่องนั้นนำไปก่อเกิดกายที่สมควรแก่สภาพจิตทุกประการ

ผู้ที่หวงสมบัติ กลัวจะมีผู้มานำไป ก่อนจะดับจิต มีใจผูกเฝ้าสมบัติอย่างหวงแหน เมื่อดับจิตก็เคยมีที่ไปเกิดเป็นงู เฝ้าอยู่ที่สมบัตินั้น ผู้ใดเข้าไปใกล้ก็จะแสดงตัวให้เห็นเป็นงูใหญ่เช่นที่เล่ากันถึงเรื่องที่เกิดขึ้นไม่นานมานี้ว่า ข้าราชการผู้หนึ่งมีพระพุทธรูปที่หวงมากอยู่องค์หนึ่ง เมื่อละโลกนี้ไป สหายไปเยี่ยมศพได้ขอดูพระองค์นั้น ขณะกำลังดูอยู่ก็มีงูตัวหนึ่งมาจากไหนไม่ปรากฏมาแผ่แม่เบี้ยอยู่ใกล้ๆ ผู้มาขอดูไหวทัน เข้าใจทันทีว่าเจ้าของได้เฝ้าพระอยู่ด้วยความหวงแหน จึงพูดกับงูดังๆ ว่า ไม่ได้คิดจะนำพระไปไหน เพียงมาขอดูเท่านั้นอย่าเป็นห่วง เพียงเท่านั้นงูก็เลื้อยห่างหายไป นี่เป็นตัวอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นจริงเมื่อไม่นานมานี้ ที่เชื่อกันว่าผู้ที่หวงสมบัติมากๆ ตายไปในขณะที่จิตผูกพันเช่นนั้น ต้องไปเกิดเป็นงูต้องเฝ้าสมบัติ ไม่ได้ไปเสวยผลของกรรมดีใดๆ ที่ได้กระทำไว้ จนกว่าใจจะปล่อยวาง ละความยึดถือความหวงแหนสมบัตินั้นๆ

ด้วยผู้ใหญ่ผู้มีสัมมาทิฏฐิสัมมาปัญญาแต่ไหนแต่ไรมาท่านเชื่อในเรื่องอำนาจความยึดมั่นของจิตท่าน จึงสอนลูกหลานไว้ว่าก่อนจะหลับไปให้ภาวนาพุทโธ นึกถึงพระพุทธเจ้า และให้ตั้งใจปรารถนาว่า เมื่อจากโลกนี้ไปเมื่อใดก็ตาม ขอให้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ทันที ให้ได้พบพระพุทธศาสนา ท่านสอนกันให้ตั้งใจเช่นนี้ก่อนจะหลับไป และท่านสอนว่า ถ้าการหลับครั้งนั้นจะไม่ได้กลับตื่นขึ้นมาอีก ก็จะได้ไปดี เป็นไปดังแรงปรารถนา การได้เกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนานั้นเป็นมงคลสูงสุดของชีวิต

ผู้มีสัมมาทิฏฐิจึงตั้งจิตปรารถนาอย่างจริงจัง

ผู้อธิษฐานจิตปรารถนากลับมาเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนานั้น คือผู้รับรองความสำคัญของชีวิตนี้ ที่แม้จะน้อยนักว่าชีวิตนี้เท่านั้นที่จะนำไปสู่ความสวัสดีมีสุขได้อย่างแท้จริง เพราะชีวิตนี้เท่านั้นที่พร้อมสำหรับการบำเพ็ญบุญกุศลทุกประการ จะทำดีเพียงไรก็ทำได้ในชีวิตนี้ ทำดีสูงสุดจนเกิดผลสูงสุด คือการปฏิบัติได้สำเร็จมรรคผลนิพพาน พ้นทุกข์สิ้นเชิง ไม่ต้องกลับมาเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป ก็ทำได้ในชีวิตนี้ หรือทำดีเพียงเพื่อได้ถึงสวรรค์พ้นนรก ก็ทำได้ในชีวิตนี้ การตั้งจิตอธิษฐานไม่ให้หลงไปภพภูมิอื่นหลังละโลกนี้ไปแล้ว แต่ให้กลับมาสู่ภพภูมิมนุษย์โดยเร็ว ได้พบพระพุทธศาสนา จึงเป็นความถูกต้อง พึงทำอย่างยิ่ง

แม้ไม่ต้องการมีความทุกข์ในภพชาติข้างหน้า ก็ต้องทำใจให้ไม่มีความทุกข์ตั้งแต่ในภพชาติปัจจุบันนี้ ไม่ปรารถนาเป็นอะไรไม่ปรารถนาเป็นอย่างไรในชาติหน้า ก็ต้องทำใจ คือทำใจไม่ให้เกาะเกี่ยวข้องอยู่กับอะไรนั้นกับอย่างนั้น ตั้งแต่ในปัจจุบันชาติ จึงจะสมปรารถนา ไม่เช่นนั้นก็จะสมปรารถนาไม่ได้

การจะทำใจให้เป็นสุข ปราศจากทุกข์แม้พอสมควรขณะใกล้จะดับจิต คือการเลือกชีวิตในภพชาติใหม่ให้มีความสุขปราศจากความทุกข์ได้พอสมควร แต่การจะสามารถทำใจให้เป็นเช่นไรในเวลาใกล้จะดับจิตนั้น ก็มิใช่จะทำได้ทันทีโดยมิได้มีความคุ้นเคยกับความรู้สึกเช่นนั้นมาก่อน ความคุ้นเคยกับความรู้สึก

อย่างใดอย่างหนึ่ง คือมีความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งเสมอๆ หรือบ่อยๆ เนืองๆ เช่นการท่องพุทโธไว้ในใจเสมอ นั่นคือความคุ้นเคยกับพุทโธ

ความคุ้นเคยกับบุคคลใดที่เคยให้ความเมตตาอุปการะช่วยเหลือ จะทำให้ใจนึกถึงบุคคลนั้นโดยอัตโนมัติเมื่อถึงคราวคับขัน ความคุ้นเคยกับความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งก็เช่นกัน อบรมไว้ให้คุ้นเคยกับความรู้สึกใด เช่นคุ้นเคยกับอารมณ์มีพระพุทโธ หรือคุ้นเคยกับการท่องพุทโธ เมื่อถึงเวลาคับขัน ใจจะไม่ไปยึดมั่นเกาะเกี่ยวกับอะไรอื่นที่ไม่คุ้นเคย แต่จะไปเกาะอยู่กับพระพุทโธ ที่เป็นยอดของสิริมงคลทั้งปวง ย่อมได้รับสิริมงคลนั้น อันจักนำให้พ้นพาลภัยใหญ่น้อย ความคุ้นเคยกับสิ่งดีมีมงคลจึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง

ทุกคนผ่านชีวิตในอดีตชาติมาแล้วเป็นอันมาก นับภพชาติไม่ถ้วน มีความคุ้นเคยกับเรื่องราวหรืออารมณ์ต่างๆ มาแล้วมากมายคุ้นเคยกับเรื่องราวหรืออารมณ์ใดมาก ใจยึดมั่นผูกพันข้องติดอยู่กับเรื่องใดอารมณ์ใดมากมาแต่อดีตชาติ ผลของความยึดมั่นผูกพันนั้นจะนำมาสู่ภพชาติปัจจุบัน ดูภพชาติของตนในปัจจุบันก็พอจะเข้าใจว่า อดีตนั้นตนผูกพันกับเรื่องใดอารมณ์ใดมามาก ดีหรือว่าไม่ดี

ผู้ที่มีใจผูกพันอยู่กับการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำทานการกุศลมามากในอดีตชาติ ก็จะรู้ได้จากปัจจุบันชาติคือ ปัจจุบันชาติจะสมบูรณ์พูนสุขด้วยทรัพย์สินเงินทอง

ผู้ที่มีใจผูกพันอยู่กับการเอื้ออาทรดูแลรักษา ให้ข้าวปลาอาหาร ยารักษาโรค และเงินทองเพื่อผู้เจ็บไข้ได้ป่วยมามากในอดีตชาติ ไม่เบียดเบียนชีวิตร่างกายผู้อื่นสัตว์อื่นก็จะรู้ได้จากปัจจุบันชาติ คือปัจจุบันชาติจะสมบูรณ์แข็งแรง ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย มีพลานามัยดี อันนับเป็นลาภอย่างยิ่ง

ผู้ที่มีใจผูกพันอยู่กับการระวังรักษากายวาจาใจของตนให้สุภาพอ่อนน้อมต่อผู้ควรได้รับความอ่อนน้อมยกย่อง ไม่ล่วงเกินดูหมิ่น ผูกพันเช่นนี้มามากในอดีตชาติ ก็จะรู้ได้จากปัจจุบันชาติคือปัจจุบันชาติจะเป็นผู้อยู่ในตระกูลสูง อันผู้อยู่ในตระกูลสูงย่อมเป็นผู้ได้รับความเคารพอ่อนน้อมยกย่อง ไม่ถูกล่วงเกินดูหมิ่นเป็นไปเช่นเดียวกับที่ตนเองได้ปฏิบัติไว้ต่อผู้อื่นเป็นอันมากในอดีตชาติ

ผู้ที่มีใจผูกพันอยู่กับการช่วยประคับประคองรักษาชีวิตผู้อื่นสัตว์อื่นมามากในอดีตชาติ ไม่เบียดเบียนตัดรอนทำลายชีวิตอื่นก็จะรู้ได้จากปัจจุบันชาติ คือปัจจุบันชาติจะเป็นผู้มีอายุยืนไม่ถูกตัดรอน เบียดเบียน ทำลายด้วยเหตุใดทั้งสิ้น ไม่ให้ต้องเป็นผู้มีชีวิตน้อยมีชีวิตสั้น

ผู้ที่มีใจผูกพันอยู่กับการรักษากาย วาจา ใจ อยู่ในศีลบริสุทธิ์มามากในอดีตชาติ มีจิตใจผ่องใสไม่เศร้าหมอง ก็จะรู้ได้จากปัจจุบันชาติ คือปัจจุบันชาติจะเป็นผู้มีผิวพรรณงดงาม หน้าตาผ่องใส เป็นที่เจริญตาเจริญใจผู้พบเห็นทั้งหลาย

ผู้ที่มีใจผูกพันอยู่กับการปฏิบัติธรรมมามากในอดีตชาติ ก็จะรู้ได้จากปัจจุบันชาติ คือปัจจุบันชาติจะเป็นผู้มีปัญญาเฉลียวฉลาด ศึกษาปฏิบิธรรมเข้าใจง่าย เจริญดีในธรรม

ผู้ที่กำลังเสวยผลของกรรมดีในอดีตชาติต่างๆ กัน เช่น ได้เกิดในตระกูลสูงหรือสมบูรณ์บริบูรณ์ด้วยทรัพย์สินเงินทอง หรือมีร่างกายแข็งแรง ไม่ถูกเบียดเบียนด้วยโรคภัยไข้เจ็บ หรืออายุยืนหรือหน้าตาผิวพรรณงามผ่องใสหรือมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดพึงน้อมใจเชื่อว่าเป็นผลแห่งกรรมดี ที่ได้ประกอบกระทำไว้แล้วเป็นอันมากในอดีตชาติแน่นอน และแม้ปรารถนาจะเสวยผลดีแห่งกรรมดีนั้นสืบต่อไปในอนาคต ทั้งในอนาคตของปัจจุบันชาติ และทั้งในอนาคตของภพเบื้องหน้าที่พ้นจากภพชาติปัจจุบันไปแล้ว ก็พึงตั้งใจประกอบกรรมดีอันเป็นเหตุดีต่อไปให้มั่นคงสม่ำเสมอ

ผลของกรรมดีที่ได้กระทำกันมา ที่เป็นความคุ้นเคยกันมาแม้จะสงวนรักษาไว้ให้สืบต่อกันนานแสนนานต่อไป ก็ต้องพยายามหนีผลของกรรมไม่ดี ที่ต้องได้กระทำมาแล้วทุกคนในอดีตชาติซึ่งมากมายนับภพชาติไม่ถ้วน และกรรมนั้นกำลังตามมา

ทุกคนกำลังมีผลของกรรมดีและกรรมไม่ดีติดตามมาเป็นผลของเหตุที่ได้ทำกันไว้ในอดีตชาติ ที่สลับซับซ้อนนับไม่ได้ ลองนึกถึงภาพของรถบรรทุกขนาดใหญ่กำลังแล่นไล่ทับเราอยู่ ขณะเดียวกันก็มีรถบรรทุกแก้วแหวนเงินทองคันใหญ่กำลังแล่น

ตาม เพื่อจะยกแก้วแหวนเงินทองเหล่านั้นให้เราด้วย รถทั้งสองคันนั้นกำลังขับแซงกันอย่างรวดเร็ว ผลัดกันนำผลัดกันตาม นึกภาพนี้แล้วก็นึกถึงใจตนเองว่า ยังมีใจที่จะต้องการแก้วแหวน-เงิน- ทองหรือ ยังมีใจอยากได้อะไรอีกหรือ ในเมื่อรถล่าชีวิตกำลังขับตะบึงติดตามมาอย่างมุ่งมาดปรารถนาตัวเราเป็นเป้าหมาย

กรรมไม่ดีกำลังตามส่งผลแก่เราทุกคนแน่นอน เปรียบผลไม่ดีนั้นดังรถบรรทุกที่กำลังตะบึงไล่กวดเราอยู่จริงๆ ที่ยังไม่ทันบดขยี้เราก็เพราะกรรมปัจจุบันของเราที่กำลังกระทำกันอยู่ อาจจะมีแรงพาหนีได้ทัน จะอย่างหวุดหวิดน่าเสียวไส้เพียงไร เราผู้ไม่มีตาพิเศษก็หารู้ไม่ กรรมดีเท่านั้นที่เป็นแรงพาเราวิ่งหนีกรรมไม่ดีที่กำลังส่งผลติดตามเราอยู่ในขณะนี้

เปรียบกรรมไม่ดีดั่งมือมารที่ใหญ่โตมโหฬารทรงพลังมากมาย มือนั้นกำลังเอื้อมมาจะตะปบเรา เพื่อลากเข้าไปขยี้ให้แหลกเหลว หวุดหวิดจะจับปลายผมเราได้ไม่รู้กี่ครั้งกี่หน แต่เราก็ยังพ้นอยู่ได้เพราะความบังเอิญ คือเพราะบังเอิญได้ทำกรรมดีไว้มากพอ เป็นกำลังพาให้หลบหลีกพ้นมือมารไปได้ มีความสวัสดีอยู่ชั่วครั้งชั่วคราว แต่ใช่ว่ามือมารนั้นจะหยุดตามตะครุบเราก็หาไม่ กี่วัน กี่เดือน กี่ปี กี่ภพ กี่ชาติ มือมารจะติดตามตะครุบเราอย่างไม่ท้อแท้เหน็ดเหนื่อยคว้าผิดคว้าถูกก็จะตามคว้าไม่ลดละ ถ้าปรากฏเป็นภาพก็จะเป็นภาพที่น่ากลัวที่สุด

เด็กที่ยังไร้เดียงสา เพิ่งจะลืมตาเห็นโลก เคยถูกนำไป

ฆ่าด้วยความเข้าใจผิด ที่ปรากฏเป็นข่าวเมื่อไม่นานมานี้ ทำให้มารดาผู้รักลูกเป็นชีวิตจิตใจแทบเป็นบ้า ทำให้ผู้ที่นำไปฆ่าเพราะเข้าใจผิดต้องได้รับโทษหนัก ได้รับทั้งอาญาบ้านเมือง และทั้งความโกรธแค้นชิงชังของผู้คนมากหลาย เรื่องนี้ชี้ชัดให้เห็นอำนาจที่ยิ่งใหญ่ของกรรมแม้ไม่นำกรรมมาร่วมพิจารณาก็จะเข้าใจไม่ได้เลยว่า เรื่องเช่นนี้เกิดได้อย่างไร

เด็กคนหนึ่งถูกมุ่งทำร้าย แต่เด็กคนนั้นกลับอยู่รอดปลอดภัยเด็กอีกคนหนึ่งเป็นห่วงใยทะนุถนอมดังแก้วตาดวงใจ แต่กลับถูกทำลายตายไป ทั้งสองยังบริสุทธิ์ไร้เดียงสา เพิ่งมีเวลาเห็นโลกไม่กี่วัน มือของกรรมนำเด็กที่มิได้เป็นที่มุ่งร้ายในปัจจุบันไปสู่อำนาจแห่งกรรมในอดีตซึ่งมิใช่เป็นกรรมของใครอื่นแต่เป็นกรรมของเด็กนั้นเองที่ต้องได้กระทำไว้แน่นอนในชาติใดชาติหนึ่งในอดีต ที่พ้นความรู้เห็นของปุถุชนทั้งหลาย แต่หาได้พ้นความรู้เห็นของท่านผู้พ้นแล้วจากความเป็นปุถุชน

กรณีที่มีเด็กถูกฆ่าผิดตัวนั้น เด็กตายแล้ว พ้นแล้วจากความเข้าใจของคนทั้งหลายว่า เด็กนั้นไปได้สุขได้ทุกข์อยู่ในภพภูมิใด แต่เขาก็ได้เป็นอีกหนึ่งที่เตือนใจอย่างแรงให้กลัวกรรมเมื่อกรรมจะให้ผล คือเมื่อกรรมตามมาทัน ก็ไม่มีอะไรจะยับยั้งได้ นอกจากกรรมด้วยกัน คือเมื่ออกุศลกรรมตามทัน ก็ต้องกุศลกรรมที่ใหญ่ยิ่งกว่าเท่านั้น ที่จะตัดรอนอกุศลกรรมได้ ช่วยให้สวัสดีไปได้ครั้งหนึ่งคราวหนึ่ง

เรื่องเด็กคนหนึ่งถูกมุ่งร้ายให้ถึงตาย แต่เด็กอีกคนหนึ่งที่เป็นความรักสุดจิตใจของแม่พ่อ กลับต้องตายแทน แม่คนหนึ่งที่เป็นฆาตกรต้องรับอาญาแผ่นดิน มีชีวิตที่ทรมานในที่คุมขัง แม่คนหนึ่งที่ต้องเสียลูกรักเพียงชีวิต เพราะถูกเอาไปฆ่าผิดตัว ต้องเศร้าโศกสุดแสนไปนานนัก เด็กคนที่รอดตายอย่างอัศจรรย์ทั้งที่ตนนั้นถูกมุ่งร้ายคงเป็นที่รังเกียจของคนจำนวนไม่น้อยว่าเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขหญิงใจดำอำมหิต ดูผู้เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ทั้งหมดถึง ๔ ชีวิตจะเห็นได้ชัดแจ้งว่า กรรมมีอำนาจใหญ่ยิ่งนัก ทุกชีวิตถูกอกุศลกรรมตามทันแน่แท้และไม่มีกุศลกรรมความดีเพียงพอจะตัดรอนอกุศลกรรมให้ทันเวลาได้ จึงประสบความทุกข์เดือดร้อนแสนสาหัสไปตามกัน

นี้มิใช่เรื่องบังเอิญ พึงรอบคอบพิจารณาด้วยปัญญาของผู้นับถือพระพุทธศาสนา ให้เห็นความน่ากลัวของกรรม ให้เห็นความน่าสลดสังเวชเมื่อผู้ใดผู้หนึ่งต้องตกอยู่ในอุ้งมือที่แรงร้ายแห่งกรรมและเราเองก็มีมือกรรมตามตะครุบอยู่เหมือนกัน ไม่อาจเห็นได้ด้วยตา ก็พึงใช้ปัญญาให้เห็นได้ด้วยใจ และพยายามหนีให้เต็มสติปัญญาความสามารถ อย่าให้ถึงวันที่น่าสยดสยองอย่างยิ่ง คือวันที่ต้องตกอยู่ในอุ้งมือที่แข็งแกร่งแห่งกรรมร้าย

ผู้ที่เกิดมาดี มีสุขสมบูรณ์ในภพชาตินี้ ก็มิใช่ว่าไม่มีมือแห่งอกุศลกรรมตามตะครุบอยู่ มีแน่ ทุกคนมีมือแห่งอกุศลกรรมตามตะครุบอยู่แน่ แต่ในขณะเดียวกันทุกคนก็มีมือแห่งกุศลกรรม

เป็นผู้ช่วยอยู่ มือแห่งกุศลกรรมนั้น ถ้าจะเปรียบให้เห็นง่ายๆ ก็ต้องเปรียบกับเท้า มีมือผู้ร้ายติดตามตะครุบอยู่ จะหนีพ้นก็ต้องอาศัยเท้าพาวิ่งให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้นั่นก็คือต้องทำบุญทำกุศลคุณงามความดีให้มากที่สุดให้เต็มสติปัญญาความสามารถเสมอ ความดีเท่านั้นจะช่วยให้พ้นมือแห่งกรรมร้ายได้ แม้จะพ้นอย่างหวุดหวิดก็ต้องดีกว่าไม่พ้น

ทุกคนมีมือแห่งอกุศลกรรมที่น่ากลัวที่สุดตามตะครุบอยู่ ไม่มีใครไม่มีและมีกันคนละไม่น้อยด้วย เพราะทุกคนได้ผ่านภพชาติมาแล้วนับไม่ถ้วน ยาวนานนักหนา ทำอะไรต่อมิอะไรกันมาเสียนักต่อนัก ทั้งกรรมดีกรรมชั่วสลับซับซ้อนกันอยู่ และลืมกันเสียสิ้นแล้ว ทั้งบางคนก็ยังไม่อยากจะเชื่อว่า ได้เคยเกิดมาแล้วในอดีตชาติมากมายหลายชาติจนนับไม่ได้ จึงยิ่งไม่นึกเลยว่าได้เคยทำกรรมดีกรรมชั่วมาก่อนจะมาเกิดเป็นมนุษย์ในปัจจุบันชาตินี้ การไม่นึกนี้แหละจะทำให้ประมาท ไม่พยายามหนีผลแห่งกรรมไม่ดี เมื่อกรรมไม่ดีตามทันถึงตัว ก็จะใช้อำนาจที่ร้ายแรงอย่างไม่เมตตาปรานีเลย

ก่อนจะมาเป็นเราแต่ละคนในภูมิของมนุษย์นี้ ต่างก็ได้เป็นอะไรต่อมิอะไรมาแล้วมากมายนับชนิด นับชาติไม่ได้ เป็นกันทั้งเทวดาสัตว์ใหญ่สัตว์เล็ก รวมทั้งมนุษย์ชายหญิงคนมีคนจน คนสวยคนไม่สวย คนพิการคนไม่พิการ อายุสั้นอายุยาว ขาวดำ ไทยจีนแขกฝรั่งต่างเคยมีเคยเป็นกันมาแล้วทั้งนั้น แม้เป็นผู้ระลึก

ชาติได้ก็จะสลดสังเวชยิ่งนัก และอาจจะสละละวางความโลภ ความโกรธ ความหลงได้เป็นอันมาก เห็นสุนัขขี้เรื้อนสักตัว แล้วลองนึกว่าครั้งหนึ่งเราก็เคยเป็นเช่นเดียวกัน เคยกระเซอะกระเซิงเที่ยวหาอาหารกิน ถูกคนตี ถูกสุนัขด้วยกันกัด ถูกใครทั้งหลายที่ได้มาประสบพบผ่านแสดงกิริยาวาจารังเกียจเกลียดชัง ไม่ยอมแม้แต่จะให้เข้าไปใกล้ เพื่ออาศัยร่มเงากันแดดกันฝน ก้อนอิฐก้อนหินก็ถูกทุ่มถูกขว้างใส่ ให้ต้องถึงเลือดตกยางออก ตกใจกลัวภัยนานา แต่จะบอกกล่าวอ้อนวอนให้ผู้ใดเห็นใจก็ทำไม่ได้ อย่างมากก็เพียงเปล่งเสียงโหยหวนที่หามีผู้เข้าใจในความทุกข์ร้อนไม่ แม้นึกไปในอดีตเช่นนี้สมมุติตัวเองว่าในภพชาติหนึ่งเป็นเช่นนี้ นึกให้จริงจังเช่นนี้จะเกิดความกลัวกรรมเพราะย่อมได้ความเข้าใจว่า กรรมไม่ดีแน่แท้ที่ทำให้ชีวิตต้องเป็นเช่นนั้น

อย่าเป็นผู้ปฏิเสธเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมอย่างปราศจากเหตุผล คืออย่าปฏิเสธดื้อๆ ว่า ใครจะเคยเกิดเป็นอะไรมาก่อนก็ตาม ก็ไม่ใช่เรา เราไม่เคยเกิดเช่นนั้นแน่ คนจะเกิดมาแต่สัตว์ไม่ได้ สัตว์จะไปเกิดเป็นคนก็ไม่ได้ ไม่มีเหตุผลเป็นความเชื่อที่ปราศจากเหตุผล เป็นคนสมัยใหม่แล้วจะเชื่ออย่างนั้นไม่ได้ เพื่อความไม่ประมาทจงอย่าปฏิเสธโดยไม่รู้จริงเช่นนี้เพราะวันหนึ่งจะหนีไม่พ้นผลที่น่ากลัวนักของกรรม

เด็กบางคนวิ่งเล่นอย่างสนุกสนานในโรงเรียน อยู่ไม่อยู่ก็มีลูกปืนแล่นเข้าตัดชีวิต ปลิดชีพจากโลกนี้ไปอย่างง่ายดาย

เด็กตายไปแล้ว ไปเป็นสุขไปเป็นทุกข์ก็เรื่องหนึ่ง แต่มารดาบิดาผู้ต้องสูญเสียลูกไปปุบปับเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่พึงพิจารณาให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของกรรมและการให้ผลของกรรม ต้องเคยไปทำความทุกข์แสนสาหัสให้เกิดแก่ผู้ใดมาก่อนแล้วในอดีต จึงต้องมาได้รับความทุกข์แสนสาหัสจากผู้ที่ไม่รู้จักหน้าตา ผู้ที่ไม่ปรารถนาจะก่อทุกข์โทษภัยใดๆ เลย และทุกคนมีโอกาสที่จะประสบเหตุการณ์เช่นนั้น เป็นไปได้ที่อยู่ดีๆ จะต้องสูญเสียยิ่งใหญ่ เช่นมารดาบิดาที่เสียลูกไปอย่างไม่รู้ต้นสายปลายเหตุรู้ได้แน่นอนเพียงว่าเป็นผลของกรรมไม่ดี ที่ต้องได้กระทำไว้ในภพชาติใดชาติหนึ่งแน่นอน

พระสำคัญรูปหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีว่า เป็นพระดีพระสำคัญยิ่งคือ สมเด็จพระพุฒาจารย์(โตพรหฺมรังสี) วัดระฆัง-โฆสิตาราม มีเรื่องเล่าถึงท่านว่า ครั้งหนึ่งพระในวัดของท่านตีเพื่อนพระด้วยกันจนหัวแตก ท่านชำระความด้วยการบอกพระที่เป็นเจ้าทุกข์ว่าเป็นฝ่ายผิด เพราะเป็นผู้ทำเขาก่อน เมื่อเป็นที่พิศวงสงสัยที่ท่านตัดสินเช่นนั้น ท่านก็อธิบายว่าพระรูปที่ถูกตีหัวแตกในชาตินี้ ต้องได้ตีพระอีกรูปมาก่อน ไม่ในชาติใดก็ชาติหนึ่ง ถ้าจะให้รับโทษที่ทำในชาติ นี้ก็จะไม่สิ้นสุดเวรกรรม ถ้าไม่ถือโทษความผิดในชาตินี้ก็จะเป็นอันเลิกแล้วต่อกัน ท่านได้ถามความสมัครใจของพระรูปที่ถูกตีหัวแตกว่า ต้องการอย่างไร พระรูปนั้นก็ยินดียกโทษไม่เอาความเป็นอันเลิกแล้วต่อกัน ท่านว่าจะได้ไม่มีการจองเวรกันต่อไป

เรื่องนี้ สมเด็จพระพุฒาจารย์ท่านสอนเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ให้เห็นว่าเมื่อทำกรรมใดแล้วจักต้องได้รับผลตอบแทนแน่ แม้ข้ามภพข้ามชาติ ทำกรรมใดจักได้รับผลนั้น ผู้ใดทำผู้นั้นจักได้รับ ไม่ช้าก็เร็วต้องได้รับ และจะไม่จบสิ้นแม้ไม่มีการเลิกผูกเวร แต่ถ้าเลิกผูกเวรก็จะจบสิ้นเพียงนั้น การให้อภัยด้วยใจจริงในความผิดของผู้อื่นที่ทำต่อตน จึงเป็นความสำคัญเป็นสิ่งที่ควรอบรมให้ยิ่ง

คนระลึกชาติได้ทุกวันนี้ยังมีอยู่ บางคนก็ระลึกได้ตั้งแต่อายุยังน้อย พอพูดได้ก็บอกได้เป็นเรื่องเป็นราว ขอไปหาแม่เก่าพ่อเก่าที่บ้านนั้นบ้านนี้ บางคนเห็นรูปใครบางคนก็สนใจมากมาย ถามชื่อ และบางรายก็บอกเล่าเรื่องอดีต เคยใกล้ชิดกับผู้นั้นผู้นี้ เคยเป็นทหารไปร่วมรบในอดีตกาลนานไกล ที่น่าอัศจรรย์ก็คือ เด็กชายเล็กๆ บางคนเล่าว่า เคยเป็นทหารร่วมรบด้วยกันกับสมเด็จพระบุรพบรมกษัตริยาธิราชเจ้าบางพระองค์ ทั้งที่เขายังเป็นเด็กชายไร้เดียงสา เขายังไม่ทันจะรู้ว่าพระมหากษัตริย์ของเขาพระองค์นั้นทรงเป็นนักรบผู้ยิ่งใหญ่ และเขาก็ยังบริสุทธิ์เกินกว่าจะคิดแต่งเรื่องราวขึ้นหลอกลวง เพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งผู้ได้ฟังเขาพูดอย่างเด็กทารกไร้เดียงสาจึงยอมรับว่า เขากำลังระลึกได้ถึงในอดีตชาติของเขา นี้เป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงความมีภพชาติในอดีตของคนทั้งหลายสัตว์ทั้งหลายในปัจจุบันชาติ

ท่านพระอาจารย์สำคัญรูปหนึ่ง ที่เป็นพระปฏิบัติ ท่าน

เดินป่าอยู่เป็นประจำในชีวิตของท่าน โดยเพื่อนปฏิบัติธรรมร่วมทางไปด้วยบ้างเป็นครั้งคราว เป็นที่รู้กันดีว่า เมื่อพบช้างในระหว่างทางท่านพระอาจารย์รูปนั้นก็จะต้องเป็นผู้นำเจรจาปราศรัยกับช้าง ท่านจะพูดจากับช้างใหญ่ด้วยภาษามนุษย์ และท่านจะใช้วาจาไพเราะอ่อนโยนยิ่งนัก เป็นที่เจริญหูเจริญใจ ช้างก็ฟังท่านโดยดี เมื่อท่านขอให้หลีกก็จะหลีก ขอให้หลบก็จะหลบ ขอให้ไปให้พ้นก็จะไปจนพ้น

ท่านทำได้เช่นนี้ โดยที่รูปอื่นทำไม่ได้เพราะอะไร น่าจะตั้งปัญหานี้ขึ้น และผู้ไม่ปฏิเสธว่าผู้อยู่ในปัจจุบันชาตินั้นมีอดีตชาติย่อมจะยอมคิดว่า ท่านพระอาจารย์รูปนั้นท่านคงมีอะไรเกี่ยวข้องกับช้างมาแล้วในอดีตชาติ และต้องเกี่ยวข้องอย่างสำคัญด้วย ในชาตินี้ท่านจึงสามารถพูดจากับช้างได้รู้เรื่อง และช้างก็ยินดีอ่อนให้กับท่านอย่างน่าอัศจรรย์นัก

เมื่อคิดเช่นนี้ก็น่าจะคิดต่อไปได้ว่า จากช้างก็มาเป็นมนุษย์ได้ สำหรับผู้มีญาณหยั่งรู้ไปในอดีต ย่อมรู้ได้ว่า ท่านพระอาจารย์รูปนั้นท่านอาจจะเคยเกิดเป็นช้างสำคัญ ก่อนจะมาเป็นมนุษย์ในภพชาตินี้ก็เป็นได้ และก็เป็นได้อีกเช่นกันที่ท่านอาจจะเกิดเป็นช้างอยู่หลายภพหลายชาติ ในบรรดาภพชาติที่นับไม่ถ้วนของท่านในอดีต

เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ในภพชาตินี้ และสามารถมีญาณหยั่งรู้ภพชาติในอดีตของตนที่เป็นสัตว์ เช่นท่านพระอาจารย์รูป

สำคัญที่ท่านเล่าไว้ว่า เคยเกิดเป็นไก่ ย่อมรู้ชัดถึงความแตกต่างระหว่างความเป็นคนกับเป็นสัตว์ ย่อมได้ความสลดสังเวชและย่อมได้ความหวาดกลัว ความต้องเวียนว่ายตายเกิดเป็นที่สุด เพราะได้รู้ชัดด้วยตนเองแล้วว่า การพลาดพลั้งทำกรรมไม่ดีไม่ว่าจะทางกายหรือทางใจ คือการนำไปสู่ทุคติต่างๆ อันไม่เป็นที่พึงปรารถนาอย่างยิ่ง อันจักก่อให้เกิดความทุกข์ร้อนนานาประการ

การที่อยู่ดีๆ ก็ถูกจี้ถูกปล้นจนถึงชีวิต เป็นการต้องตายจากผู้เป็นที่รักสิ่งที่เป็นที่รักอย่างไม่รู้ตัว อย่างไม่อาจขอความช่วยเหลือจากผู้ใดได้ ผู้นับถือพระพุทธศาสนารู้ว่า นั่นเป็นผลของกรรมที่ต้องได้กระทำไว้แล้วในภพชาติใดภพชาติหนึ่ง ซึ่งปุถุชนไม่มีญาณพิเศษทั้งหลายหาอาจรู้ชัดไม่ว่า ได้มีการทำกรรมอันเป็นอกุศลเหตุนั้นตั้งแต่เมื่อใด และจะส่งผลเมื่อใด แต่ผู้ปฏิบัติธรรมจนสามารถมีความรู้พิเศษจะรู้ได้ และบางทีก็ได้แสดงให้รู้ล่วงหน้า เช่นที่พระอาจารย์สำคัญรูปหนึ่งท่านได้ปรารภให้ได้ยินกันเนืองๆ ว่า ในอดีตท่านเคยขับเกวียนทับเด็กตายโดยจงใจเจตนาดังนั้นท่านจะต้องได้รับผลของกรรมนั้น คือจะต้องถูกรถทับจนเสียชีวิตแน่ในภพชาตินี้ ท่านปรารภอยู่นานปี และแล้ววันหนึ่งท่านก็เตรียมตัวออกเดินทางจากวัด เมื่อถูกทักท้วงว่า รุ่งขึ้นจึงจะถึงวันที่ท่านได้รับอาราธนาไปในการทำบุญที่บ้านหนึ่ง ท่านก็ตอบง่ายๆ ตรงไปตรงมาว่า ถึงเวลาวันนั้นแหละถูกแล้ว ไม่มีผู้เข้าใจความหมายของท่าน และในวันนั้นเอง เมื่อออกไปพ้นวัดเพียงไม่นาน รถที่ท่านนั่งไปก็คว่ำ ทับร่างท่านมรณภาพทันที

ท่านมรณภาพรูปเดียว คนอื่นทุกคนปลอดภัย หลังจากนั้นไม่กี่วันได้มีการทำศพท่าน ปรากฏว่าอัฐิของท่านที่ยังไม่ทันเย็นสนิทได้กลายเป็นมณีสีสวยงามต่างๆ กัน ที่รู้จักกันดีในบรรดาพุทธศาสนิกชนทั้งหลายว่า นั่นคือพระธาตุ นั่นคือเครื่องหมายแสดงความไกลกิเลสสิ้นเชิงแล้ว พระอาจารย์รูปนี้ท่านไม่เพียงแสดงให้เห็นอำนาจของกรรม ที่ผู้ใดได้ทำแล้ว จักต้องได้รับผล แม้จะปฏิบัติธรรมสูงสุดก็ยังหนีไม่พ้น ท่านยังแสดงให้เข้าใจด้วยว่า ทุกชีวิตผ่านภพชาติในอดีตมาแล้ว จะต้องผ่านมามากมายด้วยกันทั้งนั้น

เป็นที่เห็นกันอยู่ว่า ทุกคนมีชีวิตที่มิได้ราบรื่นเสมอไป ไม่มีสุขตลอดชีวิต ไม่มีทุกข์ตลอดชีวิต ไม่พบแต่สิ่งดีงามตลอดชีวิตไม่พบแต่สิ่งชั่วร้ายตลอดชีวิต แต่ละคนพบอะไรๆ ทั้งดีทั้งร้ายหนักบ้างเบาบ้าง โดยที่บางทีก็ไม่เป็นที่เข้าใจว่า ทำไมจึงต้องเป็นเช่นนั้น เช่นบางคนเกิดในครอบครัวที่ต่ำต้อยลำบากยากจน พอเกิดได้ไม่นาน เงินทองจำนวนมากก็เกิดขึ้นในครอบครัว เป็นลาภลอยของมารดาบิดาบ้าง เป็นความได้ช่องได้โอกาสทำธุรกิจการงานบ้าง ใครๆก็จะต้องพูดกันว่า ลูกที่เกิดใหม่นั้นเป็นผู้มีบุญทำให้มารดาบิดามั่งมีศรีสุข ถ้าไม่คิดให้ดีก็เหมือนจะเป็นการพูดไปเรื่อยๆ ไม่มีมูลความจริง และทั้งผู้พูดผู้ฟังก็มักจะไม่ใส่ใจพิจารณาให้ได้ความรู้สึกลึกซึ้งจริงจัง แต่ถ้าพิจารณากันให้จริงด้วยคำนึงถึงเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ก็น่าจะเชื่อได้ว่าเด็กที่เกิดใหม่นั้นเป็นผู้มีบุญมาเกิดผู้มีบุญคือผู้ที่ทำบุญทำกุศล

ทำคุณงามความดีไว้มากในอดีตชาติ อันความเกิดขึ้นของผู้มีบุญนั้น ย่อมเกิดขึ้นพร้อมกับมีบุญห้อมล้อมรักษา แม้ชนกกรรมนำให้เกิด จะนำให้เกิดลำบาก แต่เมื่อบุญที่ทำไว้มากกว่ากรรมไม่ดีที่นำให้ลำบาก ก็จะต้องถูกตัดรอนด้วยอำนาจของกุศลกรรมคือบุญอันยิ่งใหญ่กว่า คือเกิดมามารดาบิดายากจน มือแห่งบุญก็จะต้องเอื้อมมาโอบอุ้มให้พ้นจากความลำบากยากจน ให้มั่งมีศรีสุขควรแก่บุญที่ได้ทำไว้

ผู้ที่เกิดในที่ลำบากยากจน แต่เมื่อมีบุญเก่าได้กระทำไว้มากมายเพียงพอ มือแห่งบุญก็จะเอื้อมมาโอบอุ้มให้พ้นความยากลำบากได้อย่างรวดเร็ว พ้นจากความยากจนดังปาฏิหาริย์ มีตัวอย่างให้เห็นอยู่ เด็กบางคนทำบุญทำกุศลไว้ดี แต่ชนกกรรมนำให้เกิดกับมารดาบิดาที่ยากแค้นแสนสาหัส พอเกิด มารดาบิดาก็หาทางช่วยให้ลูกพ้นความเดือดร้อน นำไปวางไว้หน้าบ้านผู้มั่งมีศรีสุข ที่รู้กันว่าเป็นผู้เมตตา แล้วเด็กนั้นก็ได้เป็นสุขอยู่ในความโอบอุ้มของมือแห่งบุญ ควรแก่บุญที่เขาได้กระทำไว้

แต่เด็กบางคนเกิดในที่ต่ำต้อยยากไร้ และเป็นผู้ที่มิได้ทำบุญกุศลมาในอดีตชาติเพียงพอ ย่อมไม่มีมือแห่งบุญมาโอบอุ้มเขาให้พ้นความลำบากยากจน แม้เมื่อมารดาบิดาจะพยายามเสี่ยงนำไปวางไว้ในที่ที่หวังว่าจะมีผู้ดีมีเงินมานำไปอุปการะเลี้ยงดูความไม่มีบุญทำไว้ก่อน ทำให้ไม่เป็นไปดังความปรารถนาของผู้เป็นมารดาบิดา เขาอาจจะถูกทิ้งอยู่ตรงที่ที่ถูกนำไปวางและ

สิ้นชีวิตไป ณ ที่นั้นอย่างโดดเดี่ยวเดียวดาย อาจจะทรมานด้วยความหนาว ความร้อน ความหิวโหย หาผู้ช่วยเหลือไม่ได้ และผู้เป็นมารดาก็อาจถูกจับได้รับโทษทางอาญา นั่นก็เป็นเรื่องอำนาจอันยิ่งใหญ่นักของกรรมอย่างแท้จริง

อดีตชาติของทุกคนมีมากมายนัก จึงได้ทำกรรมกันไว้มากมายนัก กุศลกรรมบ้าง อกุศลกรรมบ้าง ชีวิตในปัจจุบันจึงมีดีบ้างไม่ดีบ้าง สุขบ้างทุกข์บ้าง คนมั่งมีเป็นมหาเศรษฐีก็ด้วยอำนาจของกุศลกรรม คือการบริจาคช่วยเหลือเจือจุนผู้อื่นที่ได้กระทำไว้ในอดีตชาติ เมื่ออกุศลกรรม คือการคดโกงเบียดเบียนทรัพย์สินให้ผู้อื่นต้องเดือดร้อน ที่ได้กระทำไว้ในอดีตชาติตามมาส่งผล และเมื่อเป็นผลที่แรงกว่า มีกำลังกว่ากุศลกรรมที่กำลังเสวยผลอยู่ อกุศลกรรมก็จะตัดรอนกุศลกรรม ส่งผลไม่ดีของอกุศลกรรมให้เกิดแทน ความมั่งมีก็จะกลับเป็นความไม่มี เงินทองของมีค่าก็จะสูญหายหมดไป อกุศลกรรมแรงมากก็จะสามารถทำให้มหาเศรษฐีสิ้นเนื้อประดาตัวได้ กำลังเป็นสุขก็จะกลับเป็นทุกข์เดือดร้อน อำนาจของกรรมเป็นเช่นนี้จริง ผู้มีปัญญาจึงกลัวกรรมยิ่งกว่ากลัวอะไรอื่น กลัวเพราะรู้ว่าเมื่อทำกรรมไม่ดีไว้แล้วต้องได้รับผลไม่ดี และเมื่อถึงเวลาที่กรรมส่งผลไม่ดีมาถึงตัวแล้ว แม้ตั้งแต่เกิดมาในชาตินี้จะไม่เคยทำกรรมไม่ดีเช่นนั้น ก็จะต้องได้รับผลไม่ดี ที่อาจทำให้พิศวงสงสัย จนถึงมากคนเกิดมิจฉาทิฏฐิความเห็นผิด คือเห็นไปว่าทำดีไม่ได้ดี ซึ่งความจริงไม่ใช่เช่นนั้น ทำดีต้องได้รับผลดีเสมอ ทำไม่ดีจึงจะ

ได้รับผลไม่ดี

เพียงในชาติปัจจุบันนี้เท่านั้น มีอายุกันเพียงอย่างมากร้อยปีเท่านั้น ทุกคนทุกสัตว์ต่างก็ทำอะไรๆ ที่เป็นกรรมแล้วมากมายนับไม่ถ้วน เป็นกรรมดีคือกุศลกรรมบ้าง เป็นกรรมชั่วคืออกุศล-กรรมบ้าง มากมายจริงๆ เพียงทำในชาติเดียวก็มากมายจริงๆแล้วเมื่อได้ทำมานับภพชาติไม่ถ้วนจะมากมายเพียงไหน ขณะที่มาเป็นอยู่ในภพนี้ชาตินี้ ได้ละภพชาติในอดีตที่ทำกรรมไว้เบื้องหลังมากนักหนา กรรมดีกรรมชั่วอาจไม่เสมอกัน บางคนกรรมดีอาจมากกว่า บางคนกรรมชั่วอาจมากกว่า บางคนทำกรรมดีที่ไม่สำคัญไม่ยิ่งใหญ่ แต่ทำกรรมไม่ดีที่สำคัญหนักนักหนา เช่นนี้ย่อมได้เสวยผลตามเหตุ คือในภพชาตินี้ย่อมประสบส่วนดีน้อยกว่าส่วนไม่ดี ส่วนผู้ที่ทำกรรมดีมาก ทำกรรมไม่ดีน้อย เช่นนี้ย่อมได้เสวยผลตามเหตุ คือในภพชาตินี้ย่อมประสบส่วนดีมากกว่าส่วนไม่ดี ดังมีตัวอย่างให้พบเห็นอยู่ทั่วไปในทุกวันนี้

เมื่อกรรมดีจะส่งผล ก็ไม่มีอะไรหรือผู้ใดจะกีดกั้นยับยั้งได้กรรมไม่ดีที่แรงกว่าเท่านั้นที่จะกีดกันขัดขวางได้ ไม่ให้กรรมดีส่งผล แต่ถ้ากรรมดีแรงกว่ากรรมไม่ดี กรรมดีก็ต้องส่งผลจนได้ กรรมไม่ดีหาอาจขัดขวางได้ไม่ อะไรๆ ก็หาอาจขัดขวางได้ไม่

เมื่อกรรมไม่ดีจะส่งผล ก็ไม่มีอะไรหรือผู้ใดจะกีดกั้นยับยั้งได้ กรรมดีที่แรงกว่าเท่านั้นที่จะกีดกันขัดขวางได้ ไม่ให้

กรรมไม่ดีส่งผล แต่ถ้ากรรมไม่ดีแรงกว่ากรรมดี กรรมไม่ดีก็ต้องส่งผลจนได้กรรมดีหาอาจขัดขวางได้ไม่ อะไรๆก็หาอาจขัดขวางได้ไม่

ชีวิตนี้น้อยนัก คือชีวิตในภพภูมินี้ในชาตินี้น้อยกว่าชีวิตที่ผ่านมาแล้วในอดีตชาติมากมายอย่างไม่อาจประมาณได้ถูกถ้วน ผู้มีปัญญาเมื่อมานึกถึงความจริงนี้ ย่อมไม่ประมาท ย่อมเห็นภัยที่จะตามมา เป็นภัยที่จักเกิดแต่กรรมทั้งหลายที่ได้ประกอบกระทำไว้ด้วยตนเอง ในอดีตชาติที่มากมายพ้นประมาณ ผู้มีปัญญาย่อมพยายามหนีให้พ้น หนีให้กรรมไม่ดีตามไม่ทันหรือไม่ก็พยายามสร้างกำลังที่จะเอาชนะความแรงของกรรมไม่ดีให้ได้ เพื่อไม่ต้องรับผลของกรรมไม่ดี ที่อาจร้ายแรงทำความชอกช้ำให้แก่ชีวิตได้เป็นอันมาก

ผู้ที่มุ่งแต่จะได้ในชาตินี้ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรม เป็นการทำกรรมไม่ดีเป็นส่วนใหญ่ เท่ากับให้โอกาสกรรมไม่ดีในอดีตชาติที่ได้สั่งสมไว้ให้ตามมาส่งผลทันในชาตินี้ง่ายเข้า และส่งผลได้แรงเต็มที่ง่ายเข้า โดยไม่มีกรรมดีเพียงพอจะช่วยเหลือยับยั้ง หรือผ่อนคลายให้เบาลง ผู้ที่ได้รับอะไรๆร้ายแรงต่างๆ เช่นเสียสติบ้าคลั่งอย่างไม่ทันที่จะรู้ตัว ประสบอุบัติเหตุร้ายแรงถึงเสียชีวิต หรือไม่ก็เสียหมดทั้งครอบครัว หรือประสบความหายนะถึงสิ้นเนื้อประดาตัว ต้องเศร้าโศกเสียใจจนขาดสติสัมปชัญญะเป็นต้น ผลของกรรมไม่ดีเช่นนี้ แม้จะติดตามทุกคนผู้ทำเหตุแห่งกรรมไม่ดีนั้นอยู่ แต่ก็อาจไม่สามารถตามทัน

แม้ผู้นั้นจะพยายามวิ่งหนีอย่างเต็มสติปัญญาความสามารถ

พลังสำคัญประการหนึ่ง ที่จะช่วยให้สามารถหนีพ้นมือแห่งกรรมไม่ดีที่ติดตามตะครุบอยู่ได้ และเป็นพลังที่จะสามารถทำให้เกิดขึ้นได้ไม่ยาก คือการนึกถึงพระพุทธเจ้า นึกถึงพุทโธ นึกไว้ให้คุ้นเคยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับใจ สิ่งใดที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็หมายถึงความจะไม่อาจแยกจากกันได้เลย ไม่ว่าเวลาใดก็ตามจะสุขจะทุกข์ จะเป็นจะตาย ใจก็มีพุทโธ พุทโธจะมีอยู่ในใจ

กรรมดีก็ตาม กรรมไม่ดีก็ตาม เมื่อส่งผลจะต้องมีสื่อ มีเครื่องมือ มีมือ เป็นเครื่องนำให้ถึงผู้จะต้องรับผลแห่งกรรมนั้นทั้งกรรมดีและกรรมไม่ดี เช่นคนเมาสุราขับรถพุ่งเข้าชน ผู้จะต้องรับผลแห่งกรรมก็จะถูกรถนั้นชน ถึงตาย หรือถึงพิการ หรือบาดเจ็บสาหัส ต้องเสียเงินทองรักษาพยาบาลมากมาย คนเมาสุราที่ขับรถพุ่งเข้าชนคือเครื่องมือแห่งกรรม ซึ่งมีสุราเป็นเครื่องบังคับให้พุ่งตรงจุดหมายได้ คือให้กรรมส่งผลได้สำเร็จ หรือที่เรียกว่าให้กรรมตามทันได้ แต่แม้ผู้ที่กรรมนั้นตามอยู่ เป็นผู้กำลังวิ่งหนีกรรมไม่ดีอยู่เต็มกำลัง ด้วยการทำความดีต่างๆ มีการท่องพุทโธให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับใจเป็นต้น พุทโธอันเป็นยอดของความดีก็จะเปรียบได้ดังพลังจิตอันแรงกล้าของนักสะกดจิตที่จะสะกดผู้ขับรถซึ่งกำลังมึนเมาด้วยฤทธิ์สุรา ให้หยุดรถเสียทันทีก่อนจะทันพุ่งเข้าชนเป้าหมายที่กรรมตามอยู่ ความสวัสดีย่อม

มีแก่ผู้ที่กรรมตามติดอยู่นั้น อย่างเป็นที่น่าอัศจรรย์นัก

อันกรรมไม่ดีนั้นมีคู่ที่มักจะใช้ด้วยกัน มีความหมายไปในทางไม่ดี คือเจ้ากรรมนายเวร ผู้มีสัมมาทิฏฐิย่อมไม่ปฏิเสธความเชื่อที่มีอยู่ว่า เจ้ากรรมนายเวรนั้นมี ไม่ใช่ไม่มี เจ้ากรรมนายเวร คือผู้ที่ถูกทำร้ายก่อนและผูกอาฆาตจองเวร แม้ไม่อาฆาตจองเวรก็ไม่เป็นเจ้ากรรมนายเวร คือไม่เป็นผู้คิดร้าย ไม่ติดตามทำร้ายให้เป็นการตอบสนอง หรือที่เรียกกันว่าแก้แค้น

ผู้มีสัมมาทิฏฐิความเห็นชอบ ประกอบด้วยสัมมาปัญญาแม้จะไม่เห็นหน้าตาของเจ้ากรรมนายเวร แต่ย่อมไม่ประมาท ไม่ว่าเป็นสิ่งไม่มี และย่อมไม่เห็นเป็นความเหลวไหลไม่มีเหตุผล ที่ท่านสอนให้ทำบุญอุทิศท่านผู้เป็นเจ้ากรรมนายเวร เช่นเดียวกับท่านผู้เป็นมารดาบิดา บุพการี ผู้มีพระคุณทั้งปวง อะไรที่ไม่มีทางเสียหาย มีแต่เป็นทางได้หรือเสมอตัว ผู้มีปัญญาย่อมทำ ย่อมไม่ปฏิเสธ

เหตุที่ต่างก็มีภพชาติมานับไม่ถ้วนในอดีต ต่างก็ทำกรรมทั้งดีและไม่ดีไว้นับไม่ถ้วนเช่นกันในภพชาติทั้งหลายนั้น เจ้ากรรมนายเวรที่ได้ไปก้ำเกินเบียดเบียนทำร้ายไว้ ก็ย่อมมีไม่น้อยเช่นกันทำนองเดียวกับผู้เป็นมารดา บิดา บุพการี ผู้มีพระคุณ ก็ต้องมีมากมายเช่นกัน ชาตินี้แม้จะไม่อาจล่วงรู้ได้ว่าเป็นใครต่อใครบ้างแต่ก็พึงยอมรับว่ามีอยู่ทั้งในภพภูมิที่พ้นความรู้เห็นของผู้ไม่มีความสามารถ และทั้งในภพภูมิเดียวกับเราทั้งหลายนี้ด้วย

ทั้งเจ้ากรรมนายเวรและทั้งผู้มีพระคุณ เมื่อจะขอโทษท่านผู้เป็นเจ้ากรรมนายเวร ก็พึงทำเช่นเดียวกับเมื่อจะตอบแทนพระคุณท่านผู้มีพระคุณ คือทำบุญทำกุศลด้วยตั้งใจจริงที่จะอุทิศให้ แล้วตั้งใจจริงบอกกล่าวให้รับรู้ ให้ยอมรับความมีเจตนาจริงใจที่จะขอโทษและตอบแทน การบอกกล่าวด้วยใจจริงต่อผู้ไม่มีตัวตนปรากฏให้เห็นเช่นนี้ ไม่ใช่ความหลง ไม่ใช่ความไร้เหตุผล แต่เป็นความปฏิบัติที่ถูกต้อง และจะได้ผล อาจพาพ้นมือแห่งกรรมไม่ดีที่ตามอยู่ได้

การทำบุญทำกุศล แม้จะไม่ปรารถนาให้เกิดผลแก่ตนเองโดยตรง ผลก็ย่อมเกิดเป็นธรรมดาแน่นอนอยู่แล้ว ดังนั้น ในการทำบุญทำกุศลทุกครั้ง จึงพึงทำให้กว้าง เอื้ออาทรไปถึงผู้อื่นทั้งนั้น ที่แม้จะอยู่ต่างภพภูมิกัน ตั้งใจอุทิศให้อย่างจริงใจ ให้ด้วยสำนึกในความผิดพลาดก้ำเกิน ที่ตนอาจได้กระทำแล้วต่อใครๆ ทั้งนั้น ให้ด้วยสำนึกในพระคุณที่ได้รับจากท่านผู้มีพระคุณทั้งหลาย ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ค่อยๆ คิด ค่อยๆ บอกกล่าวแสดงความจริงใจให้อ่อนโยน และไพเราะด้วยถ้อยคำ จะเกิดผลยิ่งกว่าใช้ถ้อยคำและจิตใจที่ไม่ไพเราะจริงใจ ไม่ใช่มนุษย์เท่านั้นที่ชอบความอ่อนโยนความไพเราะจากใจจริง ผู้ต่างภพภูมิทั้งหลายก็มิได้แตกต่างออกไป ใจหรือจิตของมนุษย์ก็เป็นใจหรือจิตดวงเดียวกัน เมื่อมนุษย์ละชาตินี้ไปสู่ชาติอื่น ภพภูมิอื่นแล้ว พึงระลึกถึงความจริงนี้

การส่งผลของกรรมดีและกรรมไม่ดีนั้นข้ามภพข้ามชาติได้ กรรมในอดีตชาติส่งผลมาทันในปัจจุบันชาติก็มี ไปส่งถึงในอนาคตชาติก็มี แล้วแต่ว่าผู้ทำกรรมจะสามารถหนีได้ไกลเท่าไรหรือหนีได้นานเท่าไร นั่นก็คือ แล้วแต่ว่าในปัจจุบันชาติ ผู้ทำกรรมแล้วในอดีตจะสามารถในการทำจิตใจ ทำบุญทำกุศล ทำความดีได้มากเพียงไหน เป็นกรรมที่ใหญ่ยิ่งหนักหนากว่ากรรมไม่ดีหรือไม่ การให้ผลกรรมก็เช่นเดียวกับการตกจากที่สูงของวัตถุ สิ่งใดหนักกว่า เมื่อตกลงจากที่เดียวกันในเวลาใกล้เคียงกัน สิ่งนั้นย่อมถึงพื้นก่อน เปรียบดังกรรมสองอย่าง คือกรรมดีและกรรมไม่ดี กระทำในเวลาใกล้เคียงกัน กรรมที่หนักกว่า ไม่ว่าจะเป็นกรรมดีหรือกรรมไม่ดีก็ตาม ย่อมส่งผลก่อน กรรมที่เบากว่าย่อมส่งผลทีหลัง และย่อมส่งผลทั้งสองแน่นอนไม่เร็วก็ช้าไม่ชาตินี้ก็ชาติหน้า ไม่ชาติหน้าก็ชาติต่อไป ต่อไป ต่อไป อาจจะอีกหลายภพชาติก็ได้ เพราะกรรมไม่ใช่สิ่งที่จะลบเลือนได้ด้วยกาลเวลา นานเพียงไรกรรมก็ยังให้ผลอยู่เสมอกรรมจึงมีอำนาจเหนืออำนาจทั้งปวง

ท่านพระอาจารย์สำคัญรูปหนึ่งท่านปรารถนาพุทธภูมิ คือปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้า ครั้นมาระลึกชาติได้ว่า เคยเกิดเป็นไก่หลายร้อยหลายพันชาติ ก่อนที่จะได้มาเป็นมนุษย์ในชาตินี้ท่านก็เปลี่ยนความปรารถนาที่จะเป็นพระพุทธะ มาเป็นพระผู้ไกลกิเลส ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดต่อไป เพราะท่านสลดสังเวชชีวิตที่ผ่านมาแล้วมากมาย และหวาดเกรงชีวิตที่จะต้องพบอีกต่อ

ไปนับภพชาติไม่ถ้วนกว่าจะถึงจุดปรารถนาคือพุทธภูมิ ซึ่งมิใช่ว่าจะไปถึงกันได้โดยง่ายโดยเร็ว จะต้องใช้เวลานานแสนนาน ในอีกหลายร้อยหลายพันภพภูมิ โดยไม่อาจรู้ได้ว่า กรรมจะนำให้ไปเป็นอะไรลำบากยากเข็ญอย่างไร ซึ่งสำหรับท่านผู้ได้รู้แจ้งในอดีตชาติของท่านแล้ว ก็เกิดความกลัวยิ่งนัก เบื่อหน่ายความต้องเวียนว่ายในวัฏสงสารยิ่งนัก ด้วยความพากเพียรพยายามสุดสติปัญญาความสามารถ ที่จะตัดภพชาติอนาคตให้หมดสิ้นไปโดยเร็ว ในที่สุดก็เชื่อกันว่า ท่านพระอาจารย์สำคัญรูปนั้นท่านก็สำเร็จประสงค์ถึงความพ้นทุกข์อย่างสิ้นเชิงได้ในภพภูมิปัจจุบัน

ครูอาจารย์ท่านสำคัญๆ ท่านรับรอง และพระพุทธเจ้าก็ทรงรับรองว่า ชาติในอนาคตมีอยู่สำหรับผู้ยังไม่สามารถทำกิเลสให้หมดสิ้นได้ และการทำกิเลสให้หมดสิ้นนั้น คนเป็นจำนวนมากทำไม่ได้ในเวลาอันสั้น ทั้งยังมีคนเป็นจำนวนมาก ไม่สนใจจะทำให้กิเลสหมดสิ้น ยังเกลือกกลั้วอยู่กับกิเลสอย่างหลงผิด ดังนั้นภพชาติสำหรับคนเหล่านี้ยังมีอยู่มากมายนักหนา ใช้เวลานานแสนนาน นับภพชาติหาได้ไม่ โอกาสที่กรรมจะตามไปถึงจึงมีมากมายนัก ไม่วันใดก็วันหนึ่ง ไม่ชาติใดก็ชาติหนึ่ง และอย่าคิดผิดว่า เมื่อถึงวันนั้นเวลานั้นก็จะจำไม่ได้แล้วว่า เราเป็นเราอะไรจะเกิดขึ้นก็ไม่เดือดร้อน ความคิดเช่นนี้อาจจะเกิดแก่เราแล้วในอดีตชาติ และมาในปัจจุบัน เมื่อต้องพบกับความเดือดร้อนเราก็เดือดร้อน มิใช่ว่าเราไม่เดือดร้อน ทั้งที่มิใช่ว่าเราจะจำได้ว่าเราเป็นเรา ไม่ว่าจะเกิดเป็นใคร เป็นอะไร เมื่อใด ภพชาติ

ไหนก็ตาม เมื่อเป็นทุกข์ก็ต้องเป็นทุกข์ เมื่อเป็นสุขก็ต้องเป็นสุข จึงไม่ควรประมาทอย่างยิ่ง ควรพยายามทำทุกอย่างเพื่อไม่ให้ในอนาคตต้องเป็นทุกข์ หรือเพื่อไม่ให้กรรมไม่ดีที่ทำไว้ตามทันไม่ว่าเมื่อใดก็ตาม

ชีวิตนี้แม้น้อยนัก แต่ก็เป็นความสำคัญนัก สำคัญยิ่งกว่าชีวิตในอดีตและชีวิตในอนาคต ที่ว่าชีวิตนี้ คือชีวิตในชาติปัจจุบันนี้สำคัญ ก็เพราะในชีวิตนี้เราสามารถหนีกรรมไม่ดีที่ทำไว้ในอดีตได้และสามารถเตรียมสร้างชีวิตในอนาคตให้ดีเลิศเพียงใดก็ได้ หรือตกต่ำเพียงใดก็ได้ ชีวิตในอดีตล่วงเลยแล้ว ทำอะไรอีกไม่ได้ต่อไปแล้ว ชีวิตในอนาคตก็ยังไม่ถึง ยังทำอะไรไม่ได้ เช่นนี้จึงกล่าวได้ว่า ชีวิตนี้สำคัญนักพึงใช้ชีวิตนี้ให้เป็นประโยชน์ให้สมกับความสำคัญของชีวิตนี้

ชีวิตนี้น้อยนัก แต่มีความสำคัญนักด้วยเหมือนกัน ถ้าชีวิตนี้ไม่วิ่งหนีกรรมไม่ดีในอดีต ชีวิตนี้ก็จะรับผลกรรมไม่ดี ถ้าวิ่งหนีก็จะพ้นได้ กรรมไม่ดีจะตามทันหรือไม่ขึ้นอยู่กับชีวิตนี้ ยิ่งกว่านั้นถ้ากรรมตามทันในชีวิตนี้ ก็จะตามต่อไปได้อีกในชีวิตอนาคตกรรมไม่ดีที่ทำไว้ในอดีตมากมายอาจจะตามไม่ทันตลอดไปก็ได้ ถ้าทำชาตินี้ให้ดีที่สุด

ดูภาพผู้คนในบางประเทศที่อดอยากแสนสาหัส หน้าตาแทบจะไม่เป็นคน เหมือนโครงกระดูกเดินได้ เด็กเล็กๆ น่าสงสารไม่มีเนื้อ มีแต่หนังหุ้มกระดูก ผู้ใดเห็นผู้นั้นก็สลดใจอย่าง

ยิ่งสงสารอย่างยิ่ง เมื่อเกิดความรู้สึกเช่นนั้น ก็พึงนึกถึงตนเอง ใครเล่าจะรับรองได้ว่า เมื่อตายไปจากภพชาตินี้แล้ว เราจะไม่ไปเกิดในประเทศเช่นนั้น จะไม่ไปมีสภาพเช่นโครงกระดูกเดินได้ด้วยความอดอยากยากแค้นเช่นนั้น ใครเล่าจะรับรองได้ว่า ในอดีตชาติเราไม่ได้เป็นคนคับแคบ ไม่เคยทำบุญให้ข้าวปลาอาหารแก่ใครเลย มารดาบิดาผู้แก่ชราก็หาได้สนใจให้ข้าวให้น้ำ ให้มีความสุขอิ่มหนำสำราญไม่ ยิ่งเป็นสัตว์หมาแมวด้วยแล้ว ไม่เคยเมตตาปรานีให้ข้าวสักเม็ดให้น้ำสักหยด เมื่อไม่รู้ตัวว่าเคยเป็นเช่นนี้มาก่อนในอดีตชาติ ก็ไม่อาจรู้ได้ว่าในอนาคตจะต้องไปมีสภาพอดอยากจนเป็นโครงกระดูกเดินได้หรือไม่ ความเป็นไปได้มีอยู่สำหรับทุกคน เพราะทุกคนได้ทำกรรมไว้เป็นอันมากต่างๆ กันอันอาจจะเป็นเหตุให้ต้องอดอยากยากแค้นแสนสาหัสตั้งแต่เริ่มลืมตาเห็นโลก ไปเกิดในประเทศที่เรียกกันว่าเป็นนรกในโลก อย่าประมาท อย่ามั่นใจว่า อนาคตสำหรับเราจะไม่เป็นเช่นนั้น กรรมเช่นนั้นอาจจะวิ่งไล่เรามาโดยที่เราไม่รู้ไม่เห็น แม้ไม่ประมาท ต้องวิ่งหนีให้สุดกำลังความสามารถ ชีวิตนี้เท่านั้นที่เราจะพบทางหนีได้และชีวิตนี้น้อยนัก มัวผัดวันประกันพรุ่งไม่ได้ พ้นจากชาตินี้ไปแล้ว จะไม่มีโอกาสดีให้วิ่งหนีกรรมได้อีกเลย

เมื่อชีวิตนี้น้อยนัก ผู้มีปัญญามีสัมมาทิฏฐิก็คิดไปทางหนึ่ง ผู้เบาปัญญามีมิจฉาทิฏฐิก็คิดไปทางหนึ่ง พวกผู้มีปัญญามีสัมมาทิฏฐิคือความเห็นชอบ ก็จะคิดได้ว่า ชีวิตนี้สั้น อีกไม่เท่าไรก็จะต้องตายตายแล้วก็เอาอะไรไปด้วยไม่ได้ เอาไปได้ก็แต่บุญบาป

หรือความดีความชั่วเท่านั้น พวกผู้มีปัญญาคิดเช่นนี้จึงเร่งทำความดี ส่วนพวกผู้เบาปัญญามีมิจฉาทิฏฐิ คือความเห็นผิด ก็จะคิดว่าชีวิตนี้สั้น อีก ไม่เท่าไรก็จะต้องตาย มีวิธีใดจะให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเงินทองก็ต้องรีบหา ไม่มัวคำนึงว่าจะผิดหรือถูก ถูกผิดก็ช่าง ให้ได้ก็พอใจ พวกผู้เบาปัญญาคิดเช่นนี้ จึงทำบาปทำความไม่ดีได้เสมอ ชีวิตนี้สำหรับบุคคลสองประเภทดังกล่าว มีคุณมีโทษแก่สองฝ่ายแตกต่างกันเป็นไปตามทิฐิคือความเห็นดังกล่าว

อย่าเป็นผู้มีมิจฉาทิฏฐิที่โฉดเขลาเบาปัญญาเลย เพราะจะทำให้ชีวิตนี้ให้สูญเปล่า ไม่อาจหนีพ้นมือที่น่าสะพรึงกลัวแห่งกรรมไม่ดี ไม่อาจได้เข้าไปอยู่ในความโอบอุ้มทะนุถนอมของมือที่อบอุ่นแห่งบุญคือกรรมดี โอกาสอันดีที่มีอยู่น้อยนักเพียงชั่วชีวิตอันน้อยนักนี้ ก็จะผ่านไปอย่างไม่อาจเรียกกลับคืนได้ กรรมไม่ดีที่ทำไว้แน่ก็จะแห่ห้อมเข้าประชิด แล้วอะไรจะเกิดขึ้นบ้างในชีวิตนี้ชีวิตของผู้ไม่รู้จักวิ่งหนีกรรม

มาเป็นผู้มีปัญญามีสัมมาทิฏฐิเถิด ชีวิตอันน้อยนี้จะได้ไม่สูญเปล่า จะได้สามารถใช้ชีวิตนี้ให้เป็นประโยชน์ยิ่งใหญ่ได้ คือหนีไกลจากกรรมไม่ดีได้ กรรมไม่ดีที่กำลังติดตามเราทุกคนอยู่นั้นมีมากมายนัก ทั้งที่หนักและที่เบา ทั้งที่จะทรมานชีวิตเราไม่หนักนักหนา ทั้งที่จะทรมานเราจนแทบว่าจะรับไม่ไหว ทั้งที่เราอาจจะรับไม่ไหวจริงๆด้วย

คิดดี พูดดี ทำดี เพียงทำสามประการนี้ให้สม่ำเสมอ ตาม

ที่พระพุทธองค์ทรงสอน ก็จะสามารถหนีมือแห่งกรรมไม่ดีได้ มือแห่งกรรมไม่ดีจะไม่สามารถตะครุบไว้ในอำนาจได้ บาปกรรมใดๆ แม้ได้กระทำไว้ตั้งแต่อดีตชาติ จะไม่อาจตามสนองได้ง่ายๆ ในภพชาตินี้อย่างมากก็จะเพียงไล่ตามตะครุบอยู่อย่างหมายมั่นจะทำให้ได้สำเร็จเท่านั้น ถ้าคิดดี พูดดี ทำดีเสมอ

ทุกวันนี้ มีตัวอย่างผู้ที่ถูกมือแห่งกรรมตามทันจับได้มากมายคนสวยคนงามถูกมือของกรรมร้ายทำให้กลายเป็นคนสิ้นสวยสิ้นงาม ทนความรู้สึกของตนเห็นรูปลักษณ์ของตนด้วยความเจ็บปวดแสนสาหัส คนบางคนแขนขาบริบูรณ์ ถูกมือของกรรมร้ายทำให้กลายเป็นคนเหลือขาครึ่งเดียวบ้าง ข้างเดียวบ้าง คนบางคนมีลูกรักดังดวงใจ ลูกออกจากบ้านไปก็ไม่ได้กลับบ้านอีกเลย มือของกรรมร้ายปลิดชีวิตของเขาแล้วอย่างโหดเหี้ยมอำมหิต กลายเป็นศพคอขาดก็มี ไส้ทะลักก็มี คนบางคนนอนหลับอยู่ในบ้านเรือนตนด้วยความรู้สึกปลอดภัยแท้ๆ แต่ก็กลับมีมือของกรรมร้ายเอื้อมเข้าไปห้ำหั่นถึงฟูกถึงหมอน เสียเลือดเสียเนื้อและเสียชีวิต นี่คืออำนาจร้ายแรงแห่งกรรม

ดังที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) ท่านตัดสินความระหว่างพระสองรูปว่า รูปที่ถูกทำร้ายเป็นผู้ที่ทำร้ายก่อน ผู้ไม่เข้าใจเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมก็จะคิดว่าสมเด็จฯ ท่านไม่ยุติธรรม ตัดสินเข้าข้างผู้ผิด แต่ผู้เข้าใจเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรม ย่อมจะเข้าใจคำตัดสินของสมเด็จฯ ท่าน ไม่มีผู้ใดจะ

ได้รับสิ่งที่ตนไม่ได้ทำไว้ด้วยตนเอง ทำไว้ในอดีต มารับผลในปัจจุบันได้ทำในปัจจุบันก็จะได้รับผลในอนาคตเช่นกัน และอนาคตนั้นไม่หมายถึงต้องข้ามภพข้ามชาติเสมอไป อนาคตในภพชาตินี้ก็ได้ดังนั้น แม้เชื่อในเรื่องของกรรมและการให้ผลของกรรม หรือไม่เชื่อก็ตาม ก็ไม่สมควรเสี่ยงรับผลร้ายที่จะเกิดแต่การทำความไม่ดี ความไม่ดีหนักหนาเพียงไรยิ่งให้ผลร้ายแรงเพียงนั้น ยิ่งไม่สมควรเสี่ยงอย่างยิ่งที่จะทำความไม่ดีหนักหนานั้น

อำนาจของกรรมชั่วร้ายนั้น สามารถทำให้ธรณีแยกออกสูบผู้ทำกรรมนั้นได้ พระเทวทัตเป็นตัวอย่างที่แสดงความน่ากลัวที่สุดของกรรม ท่านคิดทำลายพระพุทธเจ้า แม้เพียงทำได้เล็กน้อยนักคือเพียงทำให้พระพุทธบาทห้อพระโลหิต และสำนึกผิดได้ในที่สุดพร้อมจะขอประทานโทษ แต่ก็หนีมือแห่งกรรมร้ายแรงที่ทำไว้ไม่พ้น หนีไม่ทัน พระเทวทัตถูกธรณีสูบทันทีที่เท้าสัมผัสพื้นธรณีขณะกำลังจะได้เข้าไปเห็นพระพักตร์สมเด็จพระบรมศาสดา จึงไม่ทันได้กราบพระพุทธบาทขอประทานโทษทั้งปวง น่าจะคิดถึงความทรมานทั้งกายและใจของพระเทวทัต เมื่อเสวยผลกรรมนั้นน่าจะคิดให้จริงจัง เพื่อให้เกิดความกลัวกรรมที่มีอำนาจยิ่งใหญ่นัก

การทำลายพระพุทธเจ้ากับการทำลายพระพุทธศาสนาย่อมจะเป็นกรรมหนักเสมอกัน พึงสังวรระวังให้รอบคอบในเรื่องนี้อย่าคิดอย่างประมาทว่า พระพุทธศาสนาไม่มีชีวิต ตายไม่มี

บาดเจ็บไม่มี จะทำอะไรกับพระพุทธศาสนาจึงไม่น่าจะเป็นบาป เป็นอกุศลกรรม อย่าประมาทในเรื่องนี้ มิฉะนั้น เมื่อต้องได้รับเสวยผลแห่งการทำลายพระพุทธศาสนาจะทุกข์ทรมานนัก ใครก็จักช่วยไม่ได้

การทำลายชีวิตสัตว์นั้น บาปหนักเบาต่างกัน ทำลายชีวิตสัตว์ใหญ่บาปมากกว่าทำลายชีวิตสัตว์เล็ก ทำลายชีวิตสัตว์อายุยืนบาปมากกว่าทำลายชีวิตสัตว์อายุสั้น ทำลายชีวิตสัตว์ที่มีคุณบาปมากกว่าทำลายชีวิตสัตว์ทั่วไป เป็นที่เข้าใจกันเช่นนี้ ซึ่งก็มีเหตุผลที่น่าเข้าใจเช่นนั้น ฆ่าวัวควายกับฆ่ายุงฆ่ามด บาปน่าจะมากน้อยกว่ากัน ผลกรรมที่ผู้ฆ่าได้รับก็จะหนักเบากว่ากันเป็นอันมาก

มีเรื่องจริงที่เกิดขึ้น และผู้ประสบพบเห็นเล่าต่อๆ กันมาว่า ผู้มีอาชีพฆ่าวัวฆ่าควายนั้นเมื่อใกล้จะตาย ต้องทนทุกข์ทรมานดิ้นรนกระเสือกกระสน และส่งเสียงร้องเหมือนเสียงวัวเสียงควายที่ถูกเชือดก่อนตาย ส่วนผู้ที่ตบยุงหรือบี้มดไปบ้าง แม้จะเป็นบาปแน่นอนที่ทำลายชีวิตสัตว์ แต่ไม่ปรากฏผลของกรรมนี้ให้เห็นชัดให้รู้ชัด เหตุผลก็อยู่ที่จิตสำนึกของผู้กระทำกรรมสองประเภทนั้นผู้ฆ่าวัวฆ่าควาย แม้จะใจร้ายใจดำสักเพียงไร ย่อมเป็นไปไม่ได้ที่จะลืมภาพการตายของสัตว์ใหญ่ถึงเพียงนั้นได้ และย่อมเป็นไปไม่ได้ที่จะไม่รู้สึกเลยว่าการฆ่านั้นเป็นบาปใหญ่ ความรู้สึกหลอกหลอนเกี่ยวกับการฆ่าวัวฆ่าควายด้วยมือของตนนั่นแหละที่ติดตามมาส่งผลให้ผู้นั้นต้องทุรนทุรายและร้องเป็นเสียงวัว

เสียงควาย เหมือนที่ตนเองเคยได้ยินเคยได้เห็นในการฆ่าแต่ละครั้งเสมอมา

บางคนที่เคยเห็นการตายของผู้มีอาชีพฆ่าสัตว์ใหญ่ มีความรู้สึกว่า ผู้ใกล้จะตายนั้นไม่มีชีวิตจิตใจเป็นคนเสียแล้ว แต่ได้กลายเป็นชีวิตจิตใจของวัวของควายไปจริงๆ เห็นได้จากกิริยาอาการและสุ้มเสียงที่เขาร้อง เหมือนเสียงสัตว์ที่บาดเจ็บแสนสาหัส ความรู้สึกนี้จะถูกหรือผิดก็ตาม ที่จริงแน่คือเขากำลังรับผลของกรรม ที่ตามทันในช่วงสุดท้ายของชีวิตในภพชาตินี้ และไม่แน่ว่าจะสิ้นสุดเพียงเท่านั้น หรือจะติดตามต่อไปในภพชาติข้างหน้า ให้ชีวิตต้องไม่แตกต่างกับชีวิตของสัตว์ที่ถูกเขาเบียดเบียนทำร้ายอย่างทารุณ

การทำบาปเล็กน้อย เช่นบี้มด ตบยุง ไม่ปรากฏผลบาปให้เห็นว่าเกิดแก่ผู้ทำนั้น ก็เป็นเพราะผู้ทำไม่ผูกใจว่าได้ทำบาป ใจนี้สำคัญนักนำ ไปผูกไว้กับเรื่องใดสิ่งใด ก็จะปรากฏให้เห็นเป็นผลเช่นพระรูปหนึ่งในสมัยพุทธกาล ท่านทำตะไคร้น้ำขาดและมรณภาพก่อนจะหาพระปลงอาบัติได้ จิตท่านผูกอยู่ด้วยความเป็นห่วงจึงได้เกิดเป็นพญานาค ส่วนผู้เผลอตบยุงหรือเผลอบี้มด แม้ใจไม่ผูกยึดอยู่ว่าได้ทำบาป ก็จะเป็นเรื่องเล็กน้อย การทำบาปหรือทำกรรมเล็กน้อยเช่นนี้ จะไม่ส่งผลให้ปรากฏถ้าผู้ทำไม่ไปผูกใจเดือดร้อนกังวลอยู่ และถ้าจะไม่ทำเสมอๆ

การทำบาปเสมอๆ แม้ทำกับสัตว์เพียงมดเพียงปลวก

กรรมเล็กก็จะเป็นกรรมใหญ่ได้ พึงรอบคอบในเรื่องนี้ เพื่อชีวิตจะได้สวัสดี

การฆ่าวัวฆ่าควาย ก็ยังมีผลให้ผู้ฆ่าดูราวกับเปลี่ยนชีวิตจิตใจจากคนเป็นวัวเป็นควาย ให้เป็นที่สลดสังเวชแก่ผู้พบเห็นได้ การฆ่าคนจะมีผลเป็นอย่างไร ทำไมผู้ร้ายฆ่าคนจะไม่รู้สึกเสียเลยแต่ด้วยอำนาจกรรม เมื่อตามมาถึงผู้ใดที่ได้กระทำกรรมนั้นไว้ก็ย่อมยากที่จะยับยั้งผลแห่งกรรมนั้นได้ ลูกยังลืมว่าแม่ แม่ยังลืมไปว่าลูก ผู้นับถือพระพุทธศาสนาก็ยังลืมว่าพระว่าเณร พระเณรก็ยังลืมตัวเองว่าเป็นพระเป็นเณร ฆ่ากันได้ ทำร้ายกันได้ ทำผิดศีลผิดธรรมกันได้ อย่างไม่น่าเชื่อ อำนาจยิ่งใหญ่ของกรรมที่นำไปเช่นนั้น และยังจะนำต่อไปข้ามภพข้ามชาติ เกิดผลร้ายแก่ผู้ขาดสติขาดปัญญา ที่จะพาตัวหนีให้พ้นมือแห่งกรรม ที่ตนได้กระทำไว้แล้วด้วยตนเองแน่นอน

ผู้ฆ่าคนมีบาปหนักกว่าผู้ฆ่าวัวฆ่าควาย ผู้ทำร้ายพระพุทธเจ้ามีบาปหนักกว่าผู้ฆ่าคน เห็นได้จากพระเทวทัตที่ถึงถูกธรณีสูบ แต่อย่าประมาท คิดว่าเราปลอดภัยจากการถูกธรณีสูบแน่แล้ว เพราะไม่มีพระพุทธเจ้าให้เราคนใดคนหนึ่ง ซึ่งถึงจะชั่วช้าเพียงไรทำร้ายพระองค์ได้ พระพุทธเจ้าไม่มีพระองค์ปรากฏให้เห็นก็จริงทำร้ายพระองค์ท่านไม่ได้ก็จริง แต่สิ่งที่เกี่ยวเนื่องแนบแน่นกับพระองค์ท่านมีอยู่ ทำลายสิ่งนั้นก็จะผิดไปจากทำลายพระองค์ท่านหาได้ไม่ นึกถึงใจตนเอง มีลูกที่รักเพียงดวงใจ เฝ้าทะนุถนอม

กล่อมเกลี้ยงเลี้ยงมาจนเติบใหญ่ ถูกผู้ร้ายประหัตประหาร ใจของผู้เป็นแม่พ่อก็เหมือนกับตนเองถูกประหัตประหารด้วย

พระพุทธศาสนา คือสิ่งที่เกี่ยวเนื่องแนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระพุทธเจ้า กว่าจะทรงค้นพบและตั้งขึ้นได้ ลำบากยากเย็นกว่าใครสักคนจะมีลูกเป็นที่รักดังดวงใจ ทำร้ายลูกก็เท่ากับทำร้ายผู้เป็นแม่พ่อ ทำลายพระพุทธศาสนาจึงไม่แตกต่างกับทำลายพระพุทธเจ้า แน่นอนไม่มีผู้ใดได้ทำ แต่แน่นอน เพียงการพยายามทำก็บาปหนักยิ่งกว่าบาปฆ่าคนตาย ผลของกรรมนี้อาจจะลี้ลับเห็นยากและเห็นช้า จึงทำให้พากันคิดว่าการทำลายพระพุทธศาสนานั้นไม่บาป ไม่เป็นอกุศล

การจงใจทำลายพระพุทธศาสนที่ไม่สำเร็จผล น่าจะเกิดผลไม่ดีแก่ผู้มุ่งทำร้ายน้อยกว่าผู้ไม่ได้เจตนาทำลาย แต่ประพฤติตนเช่นเจตนาทำลาย บุคคลประเภทหลังนี้ โดยเฉพาะที่นับถือพระพุทธศาสนา กล่าวได้ว่าเป็นผู้ทำกรรมไม่ดีต่อพระพุทธศาสนาซึ่งพระพุทธเจ้าทรงตั้งขึ้น ทรงประคับประคองมาโดยมีพุทธบริษัทที่ดีรับมาประคับประคองต่ออย่างถือเป็นสมบัติล้ำค่า ไม่มีพระองค์แล้ว พระพุทธศาสนาคือตัวแทนพระพุทธองค์ ผู้เป็นสมาชิกของบริษัทสี่ในพระพุทธศาสนา แม้ทำตนให้เศร้าหมองด้วยการประพฤติผิด ศีลผิดธรรมผิดวินัย แม้จะทำให้พระพุทธศาสนาเศร้าหมองไม่ได้ แต่เมื่อตนเป็นจุดหนึ่งในพระพุทธศาสนา ก็เท่ากับทำให้พระพุทธศาสนามีจุดเศร้าหมองปะปนอยู่ เล็กน้อยเพียง

ไรก็เป็นจุดดำ ความประพฤติปฏิบัติเช่นนั้นจึงเป็นการทำกรรมไม่ดีต่อสิ่งสูงสุด ผลไม่ดีที่จะเกิดแก่ผู้ทำกรรมไม่ดีนั้น ย่อมร้ายแรงแน่นอน พึงอย่าประมาท พึงกลัวกรรมหนักที่จะเกิดจากการทำไม่ดีต่อพระพุทธศาสนา

ผู้เบาปัญญามีมิจฉาทิฏฐิ เห็นว่าพระพุทธศาสนาไม่ใช่คน ไม่มีเลือดเนื้อชีวิตจิตใจ คิดจะทำลายก็ทำไปต่างๆนานา ผู้เบาปัญญาหารู้ไม่ว่า เมื่อกรรมตามทัน โทษนั้นร้ายแรงหนักหนานักพระเทวทัตก็มิได้ถูกธรณีสูบทันทีที่ทำร้ายพระพุทธเจ้า เมื่อถึงเวลากรรมตามทัน พระเทวทัตจึงจมธรณี พ้นที่จะดิ้นรนให้พ้นจากความตายอย่างทุกข์ทรมานน่าสยดสยองนั้นได้ ผู้พยายามทำลายพระพุทธศาสนาก็เช่นกัน ฉะนั้น อย่าประมาท อะไรที่ไม่น่าเชื่อเกิดอยู่เสมอ เกิดได้เสมอ ในอดีตธรณีสูบได้ ในปัจจุบันหรือในอนาคตธรณีก็สูบได้ เมื่อต้องเป็นไปตามอำนาจอันยิ่งใหญ่ของกรรม

แม่พ่อที่มีลูกรักเพียงดวงใจ แม้ลูกนั้นมิใช่ลูกที่ดี มิใช่ลูกที่มีคุณประโยชน์แก่ใคร เมื่อใดเขาถูกทำร้ายบาดเจ็บสาหัสหรือถึงเสียชีวิต เมื่อนั้นก็เหมือนทำร้ายแม่พ่อหนักหนาเช่นนั้นด้วยพระพุทธศาสนาเป็นดวงพระหฤทัยของพระพุทธเจ้า ทรงได้มาด้วยพระมหากรุณาเปี่ยมพระพุทธหฤทัย เปรียบเป็นพระพุทธ-บุตรพระพุทธศาสนาก็เป็นพระพุทธบุตรที่ประเสริฐเลิศล้ำหาผู้เปรียบเสมอมิได้ มีคุณประโยชน์กว้างใหญ่ไพศาลปราศจาก

ขอบเขตและยั่งยืนยาวนานอยู่ทุกกาลเวลา เป็นที่รักที่เทิดทูนสูงส่งนักหนาของพรหม เทพ มนุษย์ สัตว์ เสมอกันกับองค์สมเด็จ-พระบรมศาสดาพระผู้ทรงสถาปนาพระพุทธศาสนาไว้แทนพระองค์ อย่าเป็นคนเบาปัญญา พึงปฏิบัติต่อพระพุทธศาสนาให้รอบคอบ มิฉะนั้นจะเสียประโยชน์จากการมีชีวิตอยู่ในชาตินี้ที่น้อยนัก ชีวิตนี้ผ่านไปพ้นเมื่อไรจะเรียกกลับคืนไม่ได้ กรรมไม่ดีทั้งหลายจะห้อมล้อมจนแหลกเหลว ดังที่ปรากฏให้เห็นให้ได้ยินอยู่เสมอให้ขนลุกขนพองสยดสยองอยู่ไม่เว้นวาย

ชีวิตในอดีตชาติล่วงเลยไปแล้ว กรรมดีกรรมชั่วก็ได้เป็นอันทำแล้วทั้งนั้น ไม่มีที่จะให้ไม่ได้ทำ แต่ชีวิตในอนาคตชาติกำลังใกล้เข้ามาเป็นลำดับ ไม่นานนักก็จะถึง เพราะชีวิตนี้นั้นน้อยนัก จบสิ้นง่าย ชีวิตในภพชาติข้างหน้าต่างหาก ที่ยาวนานจนประมาณไม่ได้ ความสุขอันยาวนานหรือความทุกข์ที่ยืดเยื้อจะมีมาพร้อมกับชีวิตในชาติอนาคตแน่นอน เรามีบุญที่ได้เกิดเป็นมนุษย์ ได้มีชาตินี้มีชีวิตนี้ ที่แม้จะน้อยนัก แต่ก็เป็นชีวิตเดียวที่สามารถจะพาเราหนีกรรมไม่ดีได้ และก็เป็นชีวิตเดียวที่จะพาเราไปสวรรค์ก็ได้ นิพพานก็ได้

พระพุทธศาสนาก็เช่นเดียวกับพระพุทธเจ้า เพราะพระพุทธ-ศาสนาประกอบพร้อมด้วยพระพุทธเจ้า พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และพระสงฆ์อริยสาวกของพระพุทธเจ้า พระพุทธศาสนาจึงมีคุณเช่นเดียวกับที่พระพุทธเจ้าทรงมีพระคุณ

พระคุณของพระพุทธเจ้ายิ่งใหญ่เพียงไร พระพุทธองค์ได้ทรงมอบไว้ในพระพุทธศาสนาหมดสิ้นแล้ว เราเรียนพระพุทธศาสนาหรือเรียนพระธรรมกันอยู่ตลอดมา แม้จนทุกวันนี้ เท่ากับเรากำลังพยายามจะให้สามารถแลเห็นพระพุทธเจ้าให้ได้ แต่ก่อนที่เราจะได้เห็นพระพุทธองค์ เราจำเป็นต้องรอบคอบระวังรักษาพระพุทธศาสนาอย่างดี อย่าประมาท มองให้เห็นผู้เบาปัญญามีมิจฉาทิฐิ แม้ผู้นั้นจะเป็นตัวเรา ก็ต้องมองให้ตรงตามความจริง ไม่เห็นภัยจะกันภัยไม่ได้ ไม่เห็นผู้มุ่งทำลายพระพุทธศาสนา ก็จะป้องกันพระพุทธศานาไม่ได้

การที่จะป้องกันตัวเอง มิให้หลงใหลเลื่อนลอยไปเป็นผู้ทำลายพระพุทธศาสนาแม้โดยมิได้ตั้งใจ จำเป็นต้องมีหลักยึด ยึดหลักไว้ให้มั่น กระแสใดๆ ก็จะพัดพาไปไม่ได้ หลักที่น่าจะมั่นคงแข็งแรง สามารถรับการยึดเหนี่ยวได้ทุกเวลานั้น น่าจะเป็นหลักแห่งความกตัญญูกตเวที ยึดกตัญญูกตเวทีให้เป็นหลักประจำใจมั่น ผลที่เกิดตามมานั้นจะไม่มีเสียหายแม้แต่น้อย

กตญูญูกตเวที ความรู้คุณที่ท่านทำแล้วแก่ตนและตอบแทนพระคุณนั้น พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญว่าเป็นธรรมของคนดี คือคนดีมีธรรมนี้ หรือธรรมนี้ทำให้คนเป็นคนดี คือคนใดมีธรรมคือความกตัญญูกตเวที คนนั้นก็คือคนดีนั่นเอง ในด้านตรงกันข้ามคนใดไม่มีกตัญญูกตเวที คนนั้นไม่ใช่คนดี

เชิญสำรวจตนเองให้ทุกคน ให้เห็นใจตนอย่างชดเจน

ตรงตามความจริงว่า มีความกตัญญูกตเวทีหรือไม่ แล้วก็จะได้รู้จักตนเองว่าเป็นคนดีหรือไม่ ไม่มีกตัญญูกตเวทีไม่เป็นคนดีจริงๆอย่าสงสัย แต่จงเร่งอบรมใจตนเองให้มีกตัญญูกตเวทิตาธรรมให้จงได้ อย่าให้ผ่านชีวิตนี้ไปสู่ชีวิตหน้าที่ยาวนาน โดยไม่ถือโอกาสสร้างชีวิตในภพชาติข้างหน้าให้สวยสดงดงามอย่างยิ่ง

กตัญญูกตเวทิตาธรรม เป็นธรรมเครื่องสร้างคนให้เป็นคนดีได้จริงๆ เพราะความรู้คุณท่านผู้มีคุณ และความตั้งใจจะตอบแทนพระคุณ คือเครื่องป้องกันที่สำคัญที่สุด ที่จะกันให้พ้นจากการทำผิดคิดร้ายได้ทั้งหมด โดยมีจุดมุ่งอยู่ที่ความไม่ปรารถนาจะทำให้ผู้มีพระคุณเป็นทุกข์เดือดร้อนกายใจ

ทุกคนมีผู้มีพระคุณของตน อย่างน้อยก็มารดา บิดา ครูอาจารย์ เพียงมีกตัญญูรู้คุณท่านเท่าที่กล่าวนี้ ก็เพียงพอจะคุ้มครองตนให้พ้นจากความไม่ดีทั้งปวงได้ ขอให้เป็นความกตัญญูกตเวทีจริงใจเท่านั้น อย่าให้เป็นเพียงนึกว่าตนเป็นคนกตัญญู ความจริงกับความนึกเอาแตกต่างกันมาก ผลที่จะได้รับจึงแตกต่างกันมากด้วย

ผู้มีกตัญญูกตเวทีนั้น จะรู้จักบุญคุณของผู้มีบุญคุณทั้งหมดจะตอบสนองทุกคนเต็มสติปัญญาความสามารถควรแก่ผู้รับ และนี่เองที่จะเป็นเหตุให้คิดดี พูดดี ทำดี เพราะเกรงว่าการคิดไม่ดีพูดไม่ดี ทำไม่ดี จะมีส่วนทำให้ผู้มีบุญคุณเดือดร้อน เช่นมารดาบิดาเป็นผู้มีพระคุณ ลูกกตัญญูจะประพฤติตัวเป็นคนดี

จะไม่เป็นคนเลว เพราะเกรงว่ามารดาบิดาจะเสื่อมเสีย นี่ก็เท่ากับคุ้มครองตนเองได้แล้วด้วยความกตัญญูกตเวที

พระพุทธเจ้าทรงมีพระคุณใหญ่ยิ่งที่สุด ทรงมีพระคุณต่อโลก ต่อศาสนิกของโลก พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ที่ทำให้พุทธศาสนิกเป็นคนดีมีธรรมะนั้น มิได้เป็นคุณเฉพาะพุทธศาสนิกเท่านั้น แต่เป็นคุณไปทั่วถึง คนดีคนเดียวให้ความร่มเย็นเป็นสุขได้กว้างไกล เช่นเดียวกับคนไม่ดีคนเดียวให้ความทุกข์ความร้อนได้มากมาย พระพุทธศาสนาสร้างพุทธศาสนิกชนที่ดีก็เท่ากับพระพุทธศาสนาสร้างความร่มเย็นเป็นสุขให้แก่โลกด้วยเหมือนกัน พึงมีกตัญญูกตเวทีต่อพระพุทธเจ้า คิดดี พูดดี ทำดีให้เป็นไปดังที่ทรงแสดงสอนไว้ จะหนีกรรมเก่าได้ทัน และจะสร้างชีวิตในชาติใหม่ภายหน้าให้วิจิตรงดงามเพียงใดก็ได้

พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ไม่ได้หายไปไหนพระพุทธบารมียังปกปักรักษาโลกอยู่ คนในโลกยังรับพระพุทธบารมีได้ มิได้แตกต่างไปจากเมื่อยังทรงดำริพระชนม์อยู่ เพียงแต่ว่าจำเป็นต้องเปิดใจยอมรับ มิฉะนั้นก็จะรับไม่ได้ การเปิดใจรับพระพุทธบารมีไว้คุ้มครองรักษาตน ไม่ยากลำบาก ไม่เหมือนการเข็นก้อนหินใหญ่ที่ปิดปากถ้ำ เพียงน้อมใจนึกถึงพระพุทธเจ้าให้จริงจังอยู่เสมอ ก็จะรับพระพุทธบารมีได้ จะมีชีวิตที่สวัสดีมีสุขสงบได้

พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ไม่ทรงเวียน

ว่ายตายเกิดในวัฏฏสงสารอีกต่อไป แต่พระพุทธบารมียังพรั่งพร้อมพระอาจารย์สำคัญรูปหนึ่งท่านเล่าไว้ว่า เมื่อท่านปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นอยู่ในป่าดงพงพีนั้น พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปทรงสอนท่านด้วยพระพุทธบารมีเสมอ และท่านพระอาจารย์รูปนั้นต่อมาก็เป็นที่ศรัทธาเคารพของพุทธศาสนิกจำนวนมาก ที่เชื่อมั่นว่าท่านปฏิบัติถึงจุดหมายปลายทางแล้ว

พระพุทธเจ้าเมื่อเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ด้วยพระพุทธบารมี ได้เสด็จไปทรงแสดงธรรมโปรดพระอาจารย์รูปสำคัญให้บรรลุมรรคผลนิพพานได้ ไม่มีอะไรให้สงสัยว่าเป็นสิ่งสุดวิสัยเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ มีเรื่องของท่านพระโมคคัลลาน์เป็นเครื่องยืนยันรับรอง คือเมื่อปฏิบัติธรรมถึงจุดปรารถนาสูงสุดแล้ว ท่านถูกโจรเจ้ากรรมในอดีตพยายามหาทางทำลายชีวิตท่าน ท่านพยายามใช้อิทธิฤทธิ์หลบหนี แต่โจรก็ติดตามไม่หยุดยั้ง จนท่านเบื่อหน่ายที่จะหนีต่อไป จึงยอมให้โจรจับได้และทุบท่านจนร่างแหลกเหลว นิพพานในที่สุด เมื่อนิพพานแล้ว ท่านได้รวมร่างเข้าอีกครั้งหนึ่งเหาะไปเฝ้าพระพุทธเจ้า กราบทูลเรื่องราวให้ทรงทราบแล้วกราบทูลลา เรื่องของท่านพระโมคคัลลาน์เป็นเครื่องให้ความเข้าใจอย่างกระจ่างแจ่มชัดว่า พระพุทธเจ้าก็ดี พระอรหันตเจ้าก็ดีแม้ดับขันธปรินิพพานแล้ว ท่านก็เพียงไม่มีร่างเหลืออยู่เท่านั้นบารมีและคุณธรรมทั้งปวงของท่านยังพรั่งพร้อมเป็นประโยชน์ได้อย่างยิ่ง

เมื่อมั่นใจในความดำรงอยู่อย่างยั่งยืนนิรันดรแห่งพระพุทธบารมี หรือคุณธรรมของพระพุทธองค์และของครูอาจารย์สำคัญทั้งหลาย ที่ท่านไกลแล้วจากกิเลสเครื่องเศร้าหมอง พุทธศาสนิกทั้งหลาย ผู้มีสัมมาปัญญาสัมมาทิฏฐิ ก็ควรเร่งปฏิบัติพระพุทธศาสนาให้ได้เป็นคนดีตามลำดับไป ให้เป็นที่ปรากฏประจักษ์ในพระญาณหยั่งรู้ของพระพุทธองค์ เท่ากับเปิดประตูใจออกอย่างกว้างขวาง รับพระพุทธบารมี ให้พระพุทธบารมีเสริมส่งบารมีของตนจนกว่าตนเองจะสามารถเป็นผู้มีบารมี มีคุณธรรมดำรงยั่งยืนอยู่ได้เช่นท่านผู้เป็นพุทธอริยสาวกทั้งหลาย วันนั้นมาถึงผู้ใด เมื่อไรวันนั้นผู้นั้นก็จะไม่ต้องกังวลที่จะใช้ชีวิตนี้ทำทางหนีมือแห่งกรรม และไม่ต้องกังวลสร้างชีวิตในชาติอนาคตให้สมบูรณ์บริบูรณ์สวยสดงดงามต่อไป

แทบทุกคนเคยเป็นมาแล้ว ทั้งเทวดา เจ้าฟ้า พระมหากษัตริย์ ยาจก วณิพก เศรษฐี คหบดี ตลอดจนสัตว์ใหญ่สัตว์น้อย เคยตายมาแล้วด้วยอาการต่างๆ ตายอย่างเทวดา ตายอย่างเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ตายอย่างขอทานข้างถนน ตายอย่างสัตว์ ทั้งที่ตายเองและทั้งที่ถูกฆ่าตาย เคยมีทั้งสุข เคยมีทั้งทุกข์ เคยเป็นทั้งผู้ร้ายเคยเป็นทั้งผู้ดี น้ำตาเคยท่วมบ้านท่วมเมืองมาแล้ว กระดูกทับถมแผ่นดินนี้ หาที่ว่างสักเท่าปลายเข็มหมุดจะปักลงก็ไม่พบ เปรียบกับชีวิตนี้เพียงชาติเดียว ชีวิตนี้จึงน้อยนัก จะห่วงใยแสวงหาอะไรอีกมาให้ชีวิตนี้ที่จะสำคัญกว่าการห่วงหาทางหนีมือแห่งกรรมที่ทำไว้มากมายในอดีตชาติ

แทบทุกคนมีชาติในอนาคต ที่ไกลออกไปพ้นความรู้เห็นของใครทั้งหลาย จะเกิดเป็นอะไรต่อมิอะไรก็ได้ทั้งสิ้น ตามอำนาจของกรรมที่ได้ทำไว้แล้ว ทั้งที่ทำในอดีตชาติและที่ทำในชาตินี้สำคัญที่ว่าได้ทำกรรมใดมากกว่า แรงกว่า สำคัญกว่า กรรมนั้นก็จะส่งผลมากกว่า เร็วกว่า และหนักแน่นมั่นคงกว่า ถ้าเป็นกรรมดี ก็จะให้ความสุขความเจริญ มีบุญห้อมล้อมรักษา ถ้าเป็นกรรมชั่ว ก็จะให้ความทุกข์ ความเสื่อมโทรม มีบาปห้อมล้อมรังควาน

ชีวิตนี้ตกอยู่ใต้อำนาจความโลภ ความโกรธ ควมหลงแสวงหาอำนาจ วาสนา บารมี ทรัพย์สินเงินทองอย่างไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ไม่คำนึงถึงศีลธรรมใดๆ ชื่นชมสมใจแล้ว มิใช่ว่าจะยั่งยืน จะชื่นชมสมปรารถนาไปได้อย่างมากก็ชั่วอายุร้อยปีแล้วก็หมดสิ้นทุกสิ่งทุกอย่าง ทิ้งชื่อเสียงที่เน่าเหม็นไว้ให้คนโจษขาน พาแต่จิตดวงเดียวร่อนเร่ไป ทำกรรมไม่ดีไว้ก็จะไปพร้อมกับจิตที่ห่อหุ้มด้วยความไม่ดี ไปสู่ทุคติ ภพภูมิที่ไม่ดีภพภูมิที่มีแต่ความทุกข์

จิตดวงเดียวที่ปราศจากอำนาจ วาสนา บารมี ทรัพย์สินเงินทอง ที่เมื่อมีชีวิตในชาตินี้กอบโกยไว้ด้วยอำนาจกิเลส จักท่องเที่ยวทุกข์ร้อนไปนานนักหนา นับกาลเวลาหาได้ไม่ นับภพชาติหาถูกไม่ในทุคติ

ชีวิตนี้ที่ไม่ตกอยู่ใต้อำนาจความโลภ ความโกรธ ความ

หลง มั่นคงอยู่ในความดี มีศีล มีธรรม จะร่มเย็นเป็นสุขชั่วกาลนานความสุขที่จักไม่สิ้นสุดพร้อมกับชีวิตที่น้อยนัก ที่มีเวลาเพียงร้อยปีเท่านั้นโดยประมาณ

จิตดวงเดียวที่พรั่งพร้อมด้วยบุญกุศลจัก ท่องเที่ยวเบิกบานไปนานนักหนา นับกาลเวลาหาได้ไม่ นับภพชาติหาถูกไม่ในสุดติจนกว่าจะถึงที่สุดแห่งทุกข์ พ้นการเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไปอันเป็นจุดสูงสุดในพระพุทธศาสนา ที่สมเด็จพระบรมศาสดาทรงนำไปแล้ว และทรงแสดงแจ้งทางไว้ให้แล้วอย่างละเอียดถี่ถ้วนด้วยพระมหากรุณาหาที่เปรียบมิได้ พุทธสาวกทั้งหลายได้ตามเสด็จไปถึงจุดหมายอันเป็นบรมสุขนั้นแล้วมากมี ทั้งในสมัยพุทธกาลและในปัจจุบันนี้ ทั้งยังจะสืบต่อไปในอนาคตกาลนานไกล ตราบที่ยังมีผู้ใส่ใจปฏิบัติธรรมคำสอนของพระพุทธองค์อยู่

ชีวิตนี้น้อยนัก แต่ชีวิตนี้สำคัญนัก เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อเป็นทางแยก จะไปสูงไปต่ำ จะไปดีไปร้าย เลือกได้ในชีวิตนี้เท่านั้นพึงสำนึกข้อนี้ให้จงดี แล้วจงเลือกเถิด เลือกให้ดีเถิด

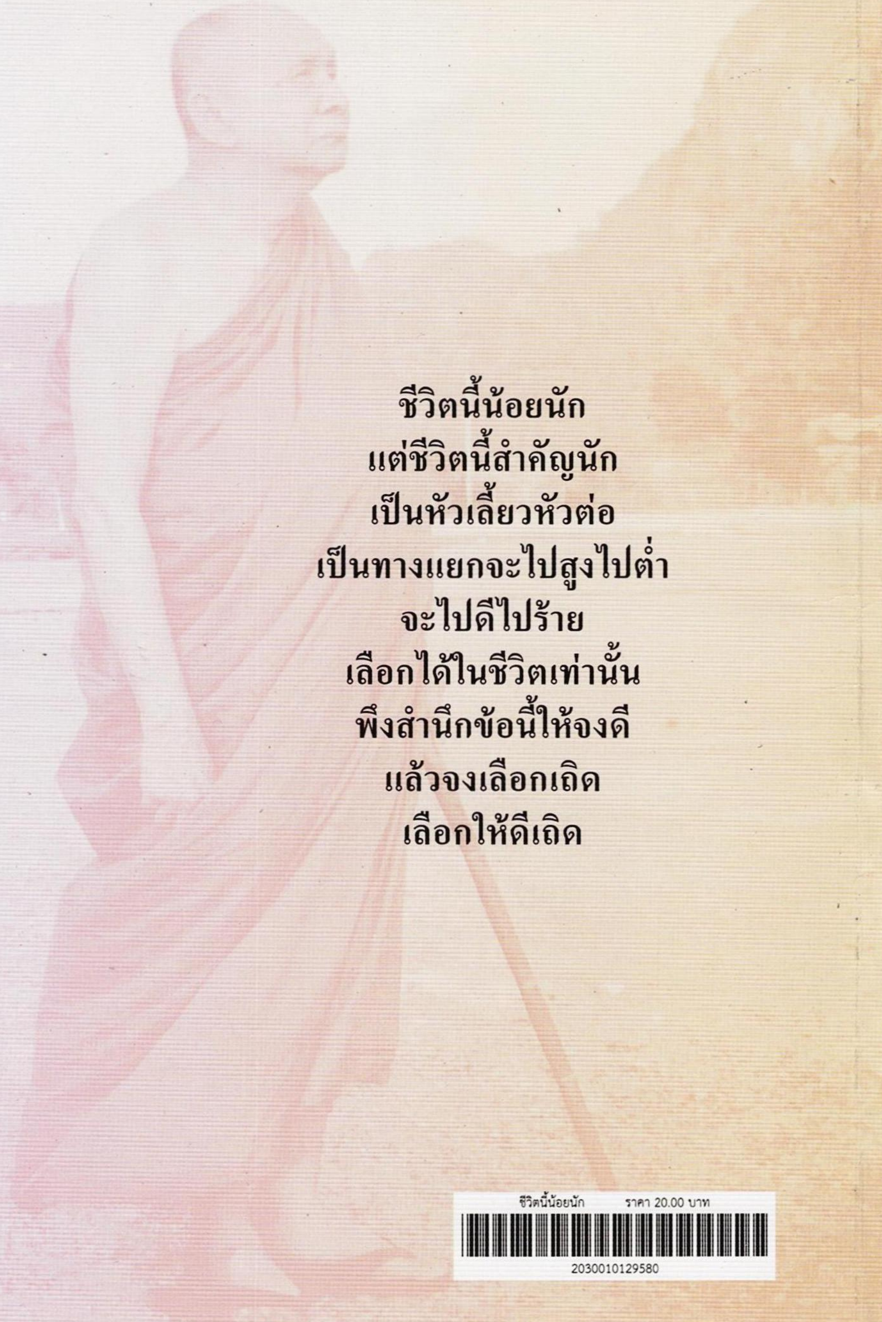
ชีวิตนี้จักสวัสดี และชีวิตข้างหน้าก็จักสวัสดีได้ ถ้ามือแห่งกรรมร้ายไม่เอื้อมมาถึงเสียก่อน มือแห่งกรรมร้ายใดๆ ก็จะเอื้อมมาถึงไม่ได้ ถ้าชีวิตนี้วิ่งหนีได้เร็วกว่า และการจะวิ่งหนีให้เร็วกว่ามือแห่งกรรมนั้น จะต้องอาศัยกำลังบุญกุศลคุณงามความดีเป็นอันมากและสม่ำเสมอ

กำลังความสามารถในการวิ่งหนีมือแห่งกรรมชั่วกรรมร้าย คือการทำดีพร้อมทั้งกายวาจาใจทุกเวลา

ผู้จะมีสติระวังไม่ทำความไม่ดีทั้งกาย วาจา ใจ ได้ยิ่งกว่าผู้อื่น คือผู้มีกตัญญูกตเวทีอันเป็นธรรมสำคัญ ธรรมที่จะทำคนให้เป็นคนดี มีความห่วงใยปรารถนาจะระวังรักษาผู้มีพระคุณไม่ให้ต้องเสียทั้งชื่อเสียงและไม่ต้องเสียทั้งน้ำใจ

ผู้มีกตัญญูกตเวที จึงเป็นผู้มีธรรมเครื่องคุ้มครองให้สวัสดีเครื่องคุ้มครองให้สวัสดีก็คือคุ้มครองไม่ให้ทำความไม่ดี คุ้มครองให้ทำแต่ความดีทั้งกายวาจาใจทุกเวลา

ชีวิตนี้น้อยนัก พึงใช้ชีวิตนี้อย่างผู้มีปัญญา ให้เป็นทางไปสู่ชีวิตหน้าที่ยืนนาน ให้เป็นสุคติที่ไม่มีกาลเวลา หาขอบเขตมิได้โดยยึดหลักสำคัญคือความกตัญญูกตเวทีต่อมารดา บิดา และต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้มั่นคงทุกลมหายใจเข้าออกเถิด

ชีวิตนี้น้อยนัก
แต่ชีวิตนี้สำคัญนัก
เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อ
เป็นทางแยกจะไปสูงไปต่ำ
จะไปดีไปร้าย
เลือกได้ในชีวิตเท่านั้น
พึงสำนึกข้อนี้ให้จงดี
แล้วจงเลือกเถิด
เลือกให้ดีเถิด

ชีวิตนี้น้อยนัก ราคา 20.00 บาท

2030010129580